

ZBERATEL'® 2005

4

Ročník XI.
Cena 49 Sk

ISSN 1335-8693

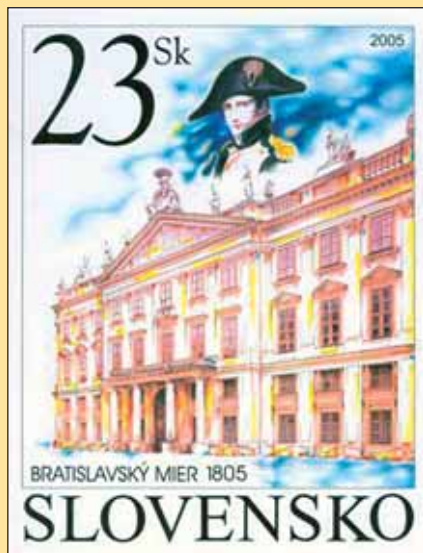
MESAČNÍK PRE ZBERATELOV • ODBORNÉ ČLÁNKY • INFORMÁCIE • INZERCIA

GRAND PRIX WIPA 2003 šesťfarebnej ocelorytine!

EURO 2004 na telefónnych kartách (12)

Výtvarný návrh známky Bratislavský mier

Novinky
Rakúska -
Venuša
P. P.
Rubensa
(7)

100. výročie
prvej rakúskej
známky a ďalšie
zaujímavé
emisie (41-44)

**Z PONUKY
FIRMY
ZBERATEL'**

Liečebný dom Masaryk, pred ním stoly a lavice na príjemné posedenie, poštu požitá okolo r. 1925

Ivan Schurmann - kresba z novoročenky 2004.

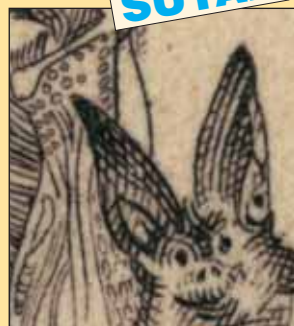
K príspevku A. Paulinyovej:
Z galérie majstrov
známkovej tvorby (24-25)

Príťažlivo riešená obálka prvého dňa
– Malá škola filatelie (30-31)

Reprodukcia slávnej americkej fotografie aj na známke Grenady – k príspevku A. Urminského (10)

SÚŤAŽ

Vážení čitatelia,

rok už odkrojil svoju prvú štvrtinu a život okolo nás je stále bohatý na rôzne udalosti, ktoré sa priaznivo alebo menej priaznivo dotýkajú aj zberateľstva. K tým priaznivejším patrí významné ocenenie slovenskej známky z emisného radu Umenie, o ktorom píšeme v samostatnom príspevku. Radi by sme to chápali aj ako pozitívny odkaz do budúcnosti v tom zmysle, že s oceneniami našej známkovej tvorby možno počítať len v prípade vrátenia sa k poctivej práci na tomto poli. Pretože tvorivý prístup našich umelcov, viacfarebnú ocelotlač a mnohoročné skúsenosti nemôže nahradiť ani ten najvýkonnejší počítač s najfarebnejšou tlačiarňou. A prestížne ceny s medzinárodným dosahom sa v tejto oblasti za pár minút klikania s myšou zatiaľ neudelujú...

K aprílovému číslu Zberateľa

V redakcii ešte doznievali následky stahovania predajne, keď sme chvíľu boli bez spojenia so svetom a niektoré príspevky museli počkať so spracovaním. Ale nakoniec všetko dobre dopadlo, veď „šturmovčina“ je pre redakčnú prácu v mnohých prípadoch charakteristická. Prítom redakcia získala podstatne lepšie priestory, a preto predpokladáme, aj bezprostrednejší kontakt s prispievateľmi a stretnutia s vami, vážení čitatelia.

V týchto nových podmienkach sa budeme snažiť rozšíriť okruh prispievateľov do časopisu. Veď najdôležitejšie je len sa osmeliť a spraviť prvý krok. Nebáť sa podeliť o svoje skúsenosti, zistenia, názory. Pripravuje sa 2. ročník Medzinárodného zberateľského veľtrhu. Aj počas jeho priebehu sa presvedčíme o rozsahu zberateľstva a dúfame, že podnieti aj napísanie príspevkov z ďalších zberateľských oblastí.

Vedeli ste, že mušličky boli aj platidlo? Viac sa o tom dozviete v pútavom príspevku Eleny Minarovičovej z histórie predmincových platiel. Ďalej sa v dnešom čísle stretnete už so 16. pokračovaním Malej školy filatelie od úspešného školiteľa, Štefana Plišku, tentokrát o celistvoch a tiež s pútavo písanou galériou majstrov známkovej tvorby od A. Paulinyovej, dnes si všimajúcej maliara, grafika a ilustrátora Ivana Schurmannu. M. Pekárová v 2. časti o zaniknutých kúpeľoch venuje pozornosť kúpeľom v Gánovciach, Herľanoch a v Oravskej Polhore. Opäť nechýba ďalší zaujímavý príspevok z poštovej histórie od M. Bachratého, o doteraz nepublikovanej skutočnosti, o použití rakúskej celiny na Slovensku! Filokartistov poteší príspevok A. Urmínského o kaštieli v Koptotvciach. A potom sú tu tradičné rubriky o nových známkach našich, aj našich susedov, pečiatkach, o telefónnych kartách a pokračovanie našej súťaže. A snáď vás zaujme aj rozšírená ponuka firmy Zberateľ.

Dúfame, že z pestrej ponuky si opäť niečo vyberiete a časopis bude vašim verným spoločníkom aj v týchto príjemných jarých dňoch.

Vaša redakcia

ZBERATEĽ®

Ročník XI. - 2005 • Číslo 4 • Cena 49 Sk

Z OBSAHU / CONTENTS / INHALTS

- **Z noviniek našich susedov** / Some new items of our neighbours / Aus Neuheiten unserer Nachbarn (5-7)
- **Z. Fritz: Jsou to ještě slovenské známky?** / Are they still Slovak postage stamps? / Sind das noch slowakische Postmarken? (14-15)
- **O. Földes: Dopltné známky, kde nemali byť** / Where postage-due stamps shouldn't have been / Portomarken dort wo sie nich sein sollten (16-17)
- **E. Minarovičová: Tridsaťpäť rokov Slovenskej numizmatickej spoločnosti** / 35 years of the Slovak numismatic society / 35 Jahre der Slowakischen Numismatikgesellschaft (20-21)
- **A. Paulinyová: Z galérie majstrov známkovej tvorby – I. Schurmann** / From the gallery of masters of stamp creation – I. Schurmann / Aus der Galerie der Meister von Briefmarkentwürfen – I. Schurmann (24-25)
- **A. Urmínský: Kaštieľ v Koptotvciach** / Mansion house in Koptovce / Schloss in Koptotvce (26-27)
- **M. Pekárová: Zaniknuté kúpele na historických pohľadniciach (2)** / Died-out spas on historical picture postcards (2) / Untergangene Bäder auf den historischen Ansichtskarten (2) (28-29)
- **Š. Pliško: Malá škola filatelie – Celistvosti** / Short course of philately – Entires / Grundschule der Philatelie – Ganzstücker (30-31)
- **M. Bachratý: Rakúska celina použitá na Slovensku v roku 1919** / Austrian stationary used in Slovakia in 1919 / Österreichische Ganzsache benutzt in der Slowakei in Jahren 1919 (36-37)

ZBERATEL®

Mesačník pre filatelistov, numizmatikov, filokartistov, zberateľov telefónnych kariet a iných predmetov zberateľského záujmu

■ **Vydavateľ:** Firma ZBERATEL, Bratislava. Registračné číslo časopisu: MK 1188 / 95 zo dňa 1. 2. 1995 I ISSN 1335-8693

■ **Adresa redakcie:** ZBERATEL, Račianska 17, 831 02 Bratislava, ☎ 02/44 250 149, e-mail: zberatel@nextra.sk.

■ **Redakčná rada:** RNDr. Milan Antala, dr. Ondrej Földes, Ing. Marian Jobek, Ing. Miroslav Gerec, PhDr. Elena Minarovičová (predsedníčka), Mgr. Antónia Paulinyová, RNDr. Michal Zika a dr. Severín Zrubec (čestný predseda).

■ **Redakcia:** Ing. Peter Malík, PhD. - šéfredaktor, Anton Kulhánek - člen redakcie, Martina Ďurkáčová - grafická úprava, RNDr. Milan Antala - jazyková úprava, Mgr. Pavol Ondráška - preklad do angličtiny.

■ **Cena a predplatné:** Cena za jeden výtlačok 49 Sk. Pri odbere 11 ks a viac vydavateľ poskytuje 20% zľavu. Celoročné predplatné na rok 2005 (vrátane poštovného): Pre abonentov zo Slovenskej republiky 490 Sk, s prílohami 550 Sk, pre abonentov z Českej republiky 922 Sk (740 Kč), s prílohami 982 Sk (785 Kč), pre abonentov z ostatnej Európy 1086 (28 €), s prílohami 1165 Sk (30 €), pre abonentov zo zámorských krajín 1350 Sk (47 USD), s prílohami 1490 Sk (52 USD).

■ **Zaslanie príspevkov a inzerátov:** Články napísané strojom, na počítači (PC formát WORD) zaslané elektronickou poštou, na počítačových disketách alebo čitateľne napísané ručne. Obrázové podklady na ilustráciu formou zapožičania originálov na základe dohody, elektronickou cestou naskenovaných obrázkov (formát BMP, JPG alebo TIF, min. 300 dpi) alebo zaslaním kvalitnej reprodukcie.

Redakcia si vyhradzuje právo uverejniť aj príspevky, s ktorých obsahom sa nestotožňuje. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

■ **Tlač:** Tlačiareň KOMPRINT, Borinská 8, 841 03 Bratislava 47, ☎ 02/6446 2403, fax: 02/6446 2404, e-mail: komprint@mail.eurotel.sk, www.komprint.com

■ **Číslo 04/2005:**
Redakčná uzávierka 31. marca 2005
Do tlače zadané 6. apríla 2005
Dátum vydania 15. apríla 2005

INFORMÁCIE O SLUŽBÁCH ZBERATEĽA

INZERÁTY

Cena jedného aj začatého riadku inzerátu je 20 Sk. Za zvýraznenie rámečkom účtujeme príplatok 35 Sk. Na trikrát opakovaný inzerát poskytujeme 30%-nú zľavu. Abonentí časopisu majú v každom čísle prvých 5 riadkov inzerátu zdarma. Úhradu inzerátu, resp. potvrdenku o úhrade treba zaslať na adresu redakcie najneskôr so znením inzerátu. V záujme uverejnenia presného znenia inzerátov žiadame ich písať na stroji (počítači) alebo čitateľne paličkovým písmom. Za obsah zodpovedá podávateľ, inzeráty vecne neupravujeme a uverejňujeme ich v došlom poradí.

KOMERČNÉ INZERÁTY A REKLAMY

Cena za uverejnenie plošných komerčných inzerátov a reklám na vnútorných čiernobielych stranách podľa dodaných predloh účtujeme podľa požadovanej veľkosti plochy:

Celá strana A5 (128 x 180 mm)	3 200 Sk
Polovica strany A5 (128 x 90 mm)	1 900 Sk
Štvrtina strany A5 (64 x 90 mm)	1 000 Sk
Jedna osmina strany A5 (64 x 45 mm)	550 Sk

Pokiaľ nie je dohodnuté inak, redakcia si vyhradzuje právo rozhodnúť o mieste uverejnenia reklamy v časopise. Grafickú úpravu reklám, uverejnenie reklám na farebnej strane a iné neštandardné požiadavky, účtujeme podľa osobitného sadzovníka alebo na základe dohody.

OZNAMY O PODUJATIACH

Informácie nekomerčného charakteru o výmenných schôdzkach, burzách a zberateľských stretnutiach sú uverejňované bezplatne.

PONUKA FIRMY ZBERATEL

V tejto rubrike ponúkaný materiál možno zakúpiť v predajni ZBERATEL, Račianske mýto 1/D, 831 02 Bratislava, ☎ 0911 250149, e-mail: zberatel@cello.sk, v dňoch pondelok až piatok od 10.00 do 18.00 hod. Ponúkaný materiál možno objednať aj písomne, prípadne telefonicky. K cenám firma účtuje poštovné a balné. Ceny ponúkaných materiálov platia (pokiaľ nie je uvedené inak) vždy len do vydania ďalšieho čísla časopisu Zberateľ. Všetkým abonentom časopisu firma poskytuje na ponúkaný tovar zľavu vo výške 5 %.

PLATBY ZO ZAHRANIČIA za predplatné časopisu Zberateľ a za objednaný materiál - z Českej republiky: na účet Anton Kulhánek, číslo účtu 147 1883 123/0800, Česká spořitelna, pobočka Trutnov - z ostatných štátov Európy a Zámoria: na účet Anton Kulhánek - Zberateľ, číslo účtu 0170170280/0900, Slovenská sporiteľňa, a.s., Bratislava, IBAN: SK66 0900 0000 0001 7017280 BIC: GIBASK BX

➔ **Oznam firmy ZBERATEL**

Od 1. marca 2005 sme na Račianskom mýte 1/D v rovnakých otváracích hodinách ako doteraz.

Redakcia časopisu Zberateľ je na pôvodnej adrese Račianska 17 s pôvodnými kontaktnými údajmi; návšteva redakcie po dohode.

☎ novej predajne 0911 250 149, e-mail: zberatel@chello.sk

➔ **Po uzávierke**

Ako sme sa tesne po uzávierke dozvedeli, tohtoročné známky emisného radu Umenie budú opäť vyrobené viacfarebnou ocelotlačou z plochých dosiek. Možno predpokladať, že toto priaznivé rozhodnutie má „na svedomí“ aj významné ocenenie známky s obrazom Medianskeho diela vo vynikajúcom ryteckom prepise Františka Horniaka. Treba len dúfať, že slovenská známka sa aj v ďalších prípadoch vráti k technike, ktorá jej priniesla už viacero zahraničných ocenení.

NOVÉ SLOVENSKÉ POŠTOVÉ ZNÁMKY A INÉ ZBERATEĽSKÉ MATERIÁLY

■ Veľká noc 2005 – Veľkonočný baránok

Slovenská pošta, a. s., vydala 10. 3. 2005 výplatnú poštovú známku nominálnej hodnoty 9 Sk „Veľká noc 2005 - Veľkonočný baránok. Známkou rozmerov 28 x 34 mm, vrátane perforácie (na výšku), viacfarebnou ofsetovou technikou vytlačila tlačiareň Walsall Security Printers Ltd.-CARTOR, Francúzsko, v náklade 1,5 miliónov kusov na tlačových listoch s 50 známkami.

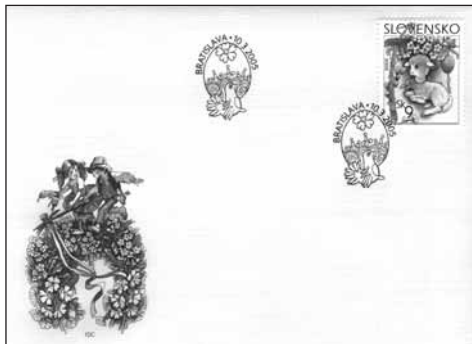

Súčasne bola vydaná obálka prvého dňa vydania (FDC) vrátane pečiatky prvého dňa s domicilom Bratislava. Na FDC je kresba vychádzajúca z ľudových zvykov – víťania jari a z veľkonočnej oblievačky. FDC vytlačila tlačiareň TAB, s. r. o., Bratislava, ocelotlačou z plo-

chej dosky v náklade 5 000 kusov. Autorom výtvarných návrhov emisie je akad. mal. Vladimír Machaj. Rytinu na FDC zhotovil František Horniak. Znáмка č. 349.

Sviatok Veľkej noci je zložený z kultúrnych javov rôznej povahy. V kresťanstve je Veľká noc najdôležitejší sviatok cirkevného roka. Jeho názov pochádza z „veľkej noci“ zo soboty na nedeľu, keď došlo k zmŕtvychvstaniu Ježiša Krista. V tradičnej kultúre sa so sviatkami Veľkej noci spájali obyčaje súvisiace s príchodom jari, ktoré mali zabezpečiť zdravie a ochranu ľudí a domácich zvierat, ako aj hospodársku prosperitu. Prastarými symbolmi jari boli voda, zeleň, vajčká. Veľká noc sa slávi v nedeľu po prvom splne mesiaca po jarnej rovnodennosti, v období medzi 22. marcom a 25. aprílom.

Baránok je v kresťanstve známy ako symbol Krista. Pod vplyvom kresťanstva sa rozšírilo pečenie veľkonočného baránka z cesta. Zelené konáriky vystupovali vo veľkonočných sviatkoch vo dvoch podobách. Pučiace vrbové prútiky – bahniatka, posvätené na Kvetnú nedeľu v kostole, v domácnosti chránili dom pred bleskami. Prútiky zapletené do šibáka, korbáča, dotykom symbolicky odovzdávali silu, zdravie a sviežosť. Vajčko bolo od pradávna symbolom plodnosti, úrody, života, narodenia, návratu jari a slnka. Patrí k najstarším veľkonočným jedlám a vyzdobené sa spája so šibačkou a oblievačkou ako dar chlapcovi od dievčaťa, ktoré vyšibal.

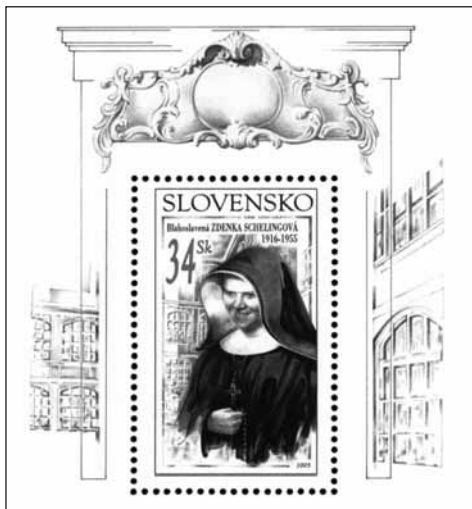

Časom magický význam zvykov ustúpil spoločensko-zábavnej funkcii. Znáмка zobrazuje atribúty Veľkej noci symbolizujúce, tento sviatok až do súčasnosti.

■ Zdenka Schelingová

Slovenská pošta, a. s., vydala 10.2.2005 príležitostnú poštovú známku nominálnej hodnoty 34 Sk „Zdenka Schelingová“. Hlavným motívom známky je blahoslavená Zdenka Schelingová, ktorej 50. výročie úmrtia si pripomíname v tomto roku.

Známkou rozmerov 28 x 44 mm, vrátane perforácie (na výšku), viacfarebnou ofsetovou technikou vytlačila

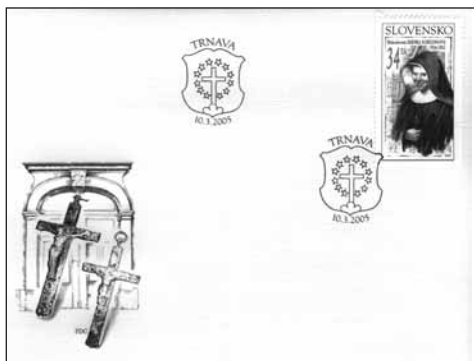
tlačiareň Walsall Security Printers Ltd.-CARTOR, Francúzsko, v náklade 140 tisíc kusov ako hárček.

Súčasne bola vydaná obálka prvého dňa vydania (FDC) vrátane pečiatky prvého dňa s domicilom Trnava. FDC vytlačila tlačiareň TAB, s. r. o., Bratislava, ocelotlačou z plochej dosky v náklade 5 000 kusov. Autorom

výtvarných návrhov emisie je akad. mal. Peter Augustovič. Rytinu na FDC zhotovil Juraj Vitek. Známka č. 350.

Blahoslavená sestra Zdenka Schelingová, rodným menom Cecília, sa narodila 24. decembra 1916 v Krivej na Orave. Ako pätnásťročná odchádza do Kláštora milosrdných sestier svätého kríža v Podunajských Biskupiciach, rozhodnutá zasvätiť svoj život láske k Bohu a blížnemu. Po absolvovaní zdravotnej školy a povinnej rehoľnej formácie zložila 30. januára 1937 svoje prvé sľuby a prijala rehoľné meno Zdenka.

Ako zdravotná sestra pracovala najprv v Humennom, neskôr od roku 1942 v Štátnej nemocnici v Bratislave na röntgenologickom oddelení. Vo februári roku 1952 umožnila útek väzneného kňaza, ktorý sa v Štátnej nemocnici liečil na následky mučenia. Štátna bezpečnosť ju zatkla 29. februára 1952 a po vyšetrovacej väzbe v Bratislave bola odsúdená 17. júna 1952 na 12 rokov väzenia a 10 rokov straty občianskych práv. Postupne bola väznená v Rimavskej Sobotě, Pardubičiaci, Brne a Prahe. Keď už bolo isté, že pre vážne zdravotné problémy jej nezostáva viac ako jeden rok života, 16. apríla 1955 bola na amnestiu prepustená na slobodu. O tri mesiace neskôr, 31. júla 1955, zomiera v trnavskej nemocnici. V súčasnosti sa jej telesné pozostatky nachádzajú v Kostole svätého Kríža v Podunajských Biskupiciach.

Mimoriadnosť života sestry Zdenky Schelingovej zdôraznil pápež Ján Pavol II., ktorý ju v Bratislave 14. septembra 2003 počas svojej tretej návštevy Slovenska vyhlásil za blahoslavenú, ako vôbec prvú Slovenku v dejinách.

■ CM: Veľká noc – Veľkonočný baránok

Slovenská pošta, a. s., vydala 10. 3. 2005 k príležitosti nej poštovej známke „Veľká noc – Veľkonočný baránok“ analogickú pohľadnicu (Cartes maximum). Na pohľadnici so známkou je odtlačok príležitostnej pečiatky v tvare

veľkonočného vajčka (ako na FDC). Autorom výtvarného návrhu je akad. maliar Horváth.

■ ZZ: Veľká noc – Veľkonočný baránok

Slovenská pošta, a. s., vydala 10. 3. 2005 známkový zošitok s 10 ks známok „Veľká noc – Veľkonočný baránok“.

nok“. Na obale je reprodukcia známky č. 349 a informácia o možnosti použitia týchto známok na listy (alebo pohľadnice) 2. triedy vo vnútroštátnom styku do hmotnosti 20 g. Predajná cena zošitka je 90 Sk.

■ Solidarita s Áziou

Slovenská pošta, a. s., vydala 31.3.2005 príležitostnú poštovú známku nominálnej hodnoty 25 Sk „Solidarita s Áziou“. Hlavným motívom známky je dielo Františka Studeného, Chudobná matka (ceruza 1944 - 1945), zo zbierok Oravskej galérie v Dolnom Kubíne. Symboli-

zuje utrpenie, ktoré prežívajú obyvatelia Ázie postihnutí ničivou vlnou tsunami.

Známku rozmerov 30,8 x 44,4 mm, vrátane perforácie (na výšku), vytlačila technikou jednofarebnej ocelotlače z plochých dosiek v kombinácii s ofsetom tlačiareň Poštovní tiskárna cenin Praha, a. s., na tlačových listoch s 8 známkami, v náklade 200 000 kusov.

Súčasnne bola vydaná obálka prvého dňa vydania vrátane pečiatky prvého dňa vydania s domicilom Bratislava. Na FDC je detail časti obrazu. FDC vytlačila technikou ocelotlače z plochej dosky tlačiareň TAB, s. r. o., Bratislava, v náklade 3 200 ks.

Grafická úpravu emisie a ryteckú transkripciu diela vytvoril Arnold Feke. Znáмка č. 351.

Krajiny, ktoré prežili koncom minulého roka prírodnú katastrofu, potrebujú pomoc. Táto ohromná medzinárodná a ľudská tragédia nemôže nechať civilizované kultúrne krajiny a spoločnosti ľahostajnými.

Slovenská pošta, a. s., svoju pomoc postihnutým krajinám deklaruje vydaním poštovej známky, obálky prvého dňa vydania a pamätného listu na tému „Solidarita s Áziou“. Nosným motívom známky je ľudskosť a solidarita, empatia s postihnutými krajinami a ich obyvateľmi. Časť výnosov z predaja Slovenská pošta, a. s., daruje nadácii UNICEF Slovensko, ktorá poukázané prostriedky použije na podporu záchranných programov v Indonézii, zameraných na zdravie a výživu detí a tehotných žien.

■ PaL: Solidarita s Áziou

Slovenská pošta, a. s., vydala 31. 3. 2005 pamätný list k príležitostnej poštovej známke „Solidarita s Áziou“.

Na pamätnom liste je poštová známka emisie „Solidarita s Áziou“, s príležitostnou pečiatkou s domicilom pošty Bratislava 1.

Motívom prítláče na pamätnom liste je portrét smútiacej ženy.

Autorom výtvarného návrhu pamätného listu a príležitostnej pečiatky je Štefan Kubovič. Pamätný list vytlačila ofsetovou technikou tlačiareň KNIHTLAC, Zohor.

■ Cyklistika

Slovenská pošta, a. s., vydala 31.3.2005 výplatnú poštovú známku „Cyklistika“, v nominálnej hodnote 22 Sk.

Na známke je vyobrazený dnes už zosnulý paralympijský víťaz zo Sydney 2000 Radovan Kaufman počas svojej víťaznej jazdy.

Známku rozmerov 34 x 28 mm, vrátane perforácie (na šírku), vytlačila viacfarebnou ofsetovou technikou tlačiareň Walsall Security Printers Ltd., - CARTOR, Francúzsko, na tlačových listoch s 50 známkami v náklade 500 000 ks.

Súčasnne bola vydaná obálka prvého dňa vydania vrátane pečiatky prvého dňa vydania s domicilom Brati-

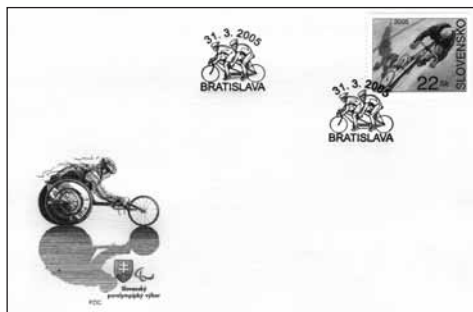
slava. Na FDC je kresba paralympijského cyklistu. Autorom rytiny FDC je Lucie Kruličková. FDC vytlačila technikou ocelotlače z plochej dosky TAB, s. r. o., Bratislava.

Autorom výtvarných návrhov emisie je akad. mal. Igor Piačka. Znáмка č. 352.

Po prvýkrát v histórii Slovenskej republiky sa dostáva do obehu poštová známka s paralympijským motívom. Slovenskí paralympijskí športovci sú už roky mimoriadne úspešní na najvýznamnejších svetových súťažiac, preto si túto poctu oprávnené zaslúžia. Zo šiestich doterajších paralympiád, ktoré sa konali v ére samostatnosti Slovenska (tri letné a tri zimné), získali celkovo 60 medailí, z toho 10 zlatých. Najúspešnejší sú v stolnom tenise, lyžovaní, atletike a v cyklistike.

Na známke je vyobrazený dnes už zosnulý, paralympijský víťaz zo Sydney 2000 Radovan Kaufman počas svojej víťaznej jazdy na 1 km s pevným štartom. Rodákovi z Partizánskeho amputovali v roku 1994 pravú nohu pre kostný Ewingov sarkóm a v roku 2002 sa musel podrobiť aj amputácii ľavej lopatky pre chondroblastický osteosarkóm. Okrem zlatej medaily zo Sydney triumfoval aj na Majstrovstvách sveta 1998 v Colorado Springs, kde navyše dosiahol svetový rekord. Z tohto podujatia si v ďalších disciplínach odniesol ešte aj striebornú a bronzovú medailu, podobne ako aj z maj-

strovstiev Európy v roku 1999. Zomrel 19. júna 2003 vo veku 25 rokov.

Na jeho počesť sa koná už tretí ročník celoslovenskej kampane „Na kolesách proti rakovine“, ktorej podstatou je prejenie vytýčeného úseku na nemotorovom kolesovom dopravnom prostriedku. Výťažok tejto zbierky putuje na diagnostický prístroj Wave system, ktorý znamená veľký prínos pri zisťovaní dedičných foriem rakoviny. (z podkladov SP pripravil -pem-)

Z NOVINIEK NAŠICH SUSEDOV

ČR: Fuksia, Krásy vlasti

K výplatnej známke hodnoty 7,50 Kč s kvetom lalie (vydaná 20. 1. 2005) Česká pošta 2. marca 2005 vyda-

la ďalšiu, teraz s **kvetom fuksie** s nominálnou hodnotou 19 Kč. Aj táto známka má malý formát 19 x 23 mm a vytlačená bola v PTC, a.s., Praha, rotačnou ocelotlačou kombinovanou s viacfarebnou hĺbkotlačou v PL so 100 ks známok. Autorkou výtvarného návrhu je opäť Anna Khunová a rytinu vyhotovil

Bohumil Šneider. Kat. číslo 0428 ■ Pre tohtoročné známky emisného radu Krásy našej vlasti Česká pošta zvolila dva architektonické objekty – historickú **baziliku sv. Prokopa v Trebíči** (14 Kč) a modernú **Vilu Tugendhat v Brne** (16 Kč). Trojlodová bazilika sv. Prokopa (pôvodne kostol Nanebovstúpenia P. Márie) má bohatú históriu. Je súčasťou bývalého

benediktínskeho kláštora postaveného v románsko-gotickom slohu začiatkom 12. storočia, ktorý bol uhorským vojskom v roku 1468 zničený a zanikol. V druhej polovici 16. storočia bol areál prestavený na renesančný zámok a neskôr v barokovom slohu upravený rodom Valdštejnov. Pri prestavbe na zámok bola bazilika zru-

šená a prerobená na pivovar. K jej obnove došlo až začiatkom 18. storočia, reštaurácia pokračovala v rokoch 1924-1935 a definitívne dokončená bola v roku 1956 postavením kaplnky s apsidou. Na známke je zobrazený monumentálny portál nazývaný „Brána raja“ a na FDC je kresba jedného z troch rosetových okien

v presbytériu. Táto unikátna stavba bola v roku 2003 zapísaná do zoznamu Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO. Do tohto zoznamu je zapísaná aj Vila Tugendhat, ktorá je dielom Ludwiga Miese van der Rohe (1886-1969). Tento funkcionalistický objekt bol postavený v roku 1930 na brnenskom svahu rezidenčnej štvrti v Černých Polích. Je južne orientovaná, trojpodlažná, čiastočne zapustená do terénu so širokým schodiskom do záhrady a moderne riešeným interiérom. Na známke je celkový pohľad na vilu, na FDC je portrét jej staviteľa. Výtvarné návrhy vyhotovil Pavel Dvorský, rytiny Jaroslav Tvrdoň. Známky boli vytlačené ocelotlačou z plochých dosiek v PL s 8 známkami, na PL hodnoty 16 Kč je v strede propagovaná výstava BRNO 2005. Známky boli vydané 23. 3. 2005 a majú kat. čísla 0429 a 0430.

Maďarsko: Veľká Noc, Jubileum IWF, S. Iharos, Palác umenia

Maďarská pošta už tradične pozdravuje jeden z najväčších kresťanských sviatkov, **Veľkú noc**. Na tohtoročné sviatočné pozdravy pošta vydala známku s veselo ladenou kresbou veľkonočného zajačika. Podľa ľudového podania zajačik predstavuje oživenie jarnej prírody, ktoré súčasne symbolizuje zmŕtvychvstanie a vzkriesenie. Autorkou výtvarných návrhov emisie je Szilvia Lázár-Raszlerová. Znáмка hodnoty 50 Ft bola vydaná 21. 2. 2005 ■ Vydanim známky hodnoty 170 Ft Maďarská pošta pripomenula 150. výročie založenia **Medzinárodnej vzpie- račskej federácie** (International Weightlifting Federation

– IWF). Vzpieranie je „prastarý“ šport, o ktorom nájdeme zmienku už pred 4 a pol tisícročím. Dnešné moderné poňatie vzpierania začalo vznikať na prelome 19. a 20. storočia. Prvé MS v vzpieraní sa uskutočnili v roku 1891 v Londýne a v roku 1905 bola vytvorená jeho medzinárodná organizácia (IWF). V súčasnosti ju tvoria členské organizácie zo 171 krajín a každoročne poriada majstrovstvá sveta v 8 hmotnostných kategóriách mužov a 7 kategóriách žien. Znáмка bola vydaná 3. 3. 2005 v náklade 200 tisíc kusov ■ Aj ďalšia známka je veno-

vaná športu. Je venovaná atlétovi **Sándorovi Iharosovi** (1930-1996), ktorý bol v roku 1955 **vyhlásený za najlepšieho športovca sveta**. Bol to vynikajúci bežec na stredné a dlhé trate.

Prestížne ocenenie získal v roku 1955 za tieto výkony: svetový rekord v behu na 1500 m (3:40,8), 3000 m (7:55,6), 5000 m (13:50,8 a 13:40,6), beh na 2 míle (8:33,4) a 3 míle (13:14,2). O rok dosiahol svetové rekordy aj na tratiach 6 míľ a 10 000 m. Znáмка hodnoty 90 Ft bola vydaná 10. 3. 2005 v náklade 200 tisíc kusov ■ Hlavné mesto našich južných susedov dostalo v týchto dňoch nový impozantný kultúrny stánok „**Palác umenia**“. Je postavený v blízkosti Národného divadla a svojim vybavením sa chce zaradiť medzi najlepšie

zariadenia tohto druhu na svete. Palác má impozantnú vstupnú halu, Národnú koncertnú sieň s vynikajúcou akustikou a moderným nahrávacím štúdiom, Ludwigovo múzeum, Festivalové divadlo a rad ďalších zariadení. Samozrejme, k tomu všetkému aj na vysokej úrovni zabezpečený obslužný servis. Stavba paláca začala v roku 2002 a do užívania bol slávnostne uvedený 14. marca 2005. K tejto príležitosti Maďarská pošta vydala číslovaný hárček so známkou hodnoty 500 Ft. Na známke je zobrazená Národná koncertná sieň a okolo nej ďalšie architektonické prvky paláca. Hárček bol vydaný 10. 3. 2005 v náklade 80 tisíc kusov.

Poľsko: Veľká noc

Poľská pošta od roku 1997 k veľkonočným sviatkom pravidelne vydáva príležitostné poštové známky s vhodným motívom k tomuto významnému kresťanského sviatku. V tomto roku vydala známky dve, jednu na pohľadnice, druhú

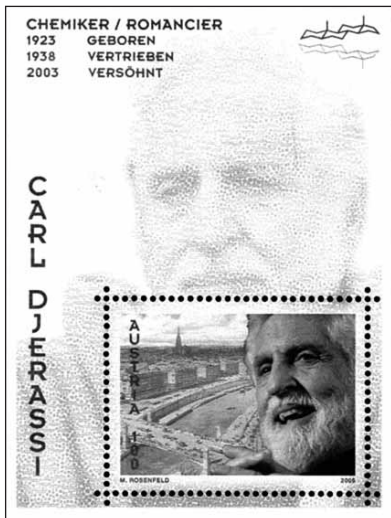
na listy. Obe sú pestrofarebné s veselo ladenými motívmi veľkonočného zajačika a kuriatka, ktoré zaiste milo potešia adresátov. O obľube veľkonočných známok v Poľsku hovorí aj vysoký náklad, v ktorom boli vydané: Znáмка hodnoty 1,30 Zł (zajačik) má náklad 19 mil. kusov a známka hodnoty 2,20 Zł (kuriatko) náklad 2,3 mil. kusov. Autorkou výtvarných návrhov emisie je A. Sobczyńska. Vydané boli 1. marca 2005.

Rakúsko: Schmeling, Rubens, Djerassi

Rakúska známka vydaná 1. 3. 2005 je venovaná Maxovi Schmelingovi (1905-2004), boxerovi svetového mena, ktorého hádam netreba ani predstavovať, najmä staršej generácii. Pochádzal z nemeckého Klein-Luckowa v Brandenbursku. Jeho životná dráha bola dramatická. O box sa začal zaujímať v roku 1921. Jeho veľkým idolom, vzorom a stelesnením ideálneho profesionálneho boxera bol Jack Dempsey. V roku 1926 získava titul majstra Nemecka a súčasne debutuje vo filme „Hľadá sa filmová hviezda“ (Ein Filmstar wird gesucht), v roku 1927 získava titul majstra Európy a nasledujúce roky dobýva víťazstvá v USA a v roku 1930 sa stáva ako prvý Európan majstrom sveta. Tridsiate roky mu prinášajú šťastie – oženil sa s českou herečkou Annou Ondrovou, ale aj mnohé problémy, keď musel čeliť nemeckým fašistom, ktorý ho chceli využiť na svoju propagandu. Najmä v jeho legendárnom víťazstve nad Američanom Joe Louisom nacisti v Schmelingovi videli stelesnenie ideálneho árijca... Jeho život bol dramatický aj počas vojny i v povojnových rokoch, ocitol sa vo finančnej tiesni, nejaký čas sa ešte živil aj ako boxer a tréner, ale keď mu okolnosti dovolili, angažoval sa predovšetkým v prospech rozvoja športu. Pri príležitosti 100.

výročia jeho narodenia Rakúska pošta vydala známku hodnoty 1 € s transpozíciou obrazu Georga Grosza „Boxer Max Schmeling“ namalovanom v roku 1926. Grafická úprava známky Peter Sinaweil, náklad 1 mil. ks ■ Svetoznámy obraz Petra Paula Rubensa (1577-1640) „**Venuša pred zrkadlom**“ (1613-1614) vyšiel 7.marca 2005 na rakúskej známke hodnoty 1,25 € (obr. na obálke). Znáмка má pripomenúť jedinečný umelecký klenot - **Lichtenštajnské múzeum vo Viedni**. Knieža Johann Adam Andreas I. von Liechtenstein (1657–1712) dal vo Viedni zriadiť barokové letné sídlo, ku ktorému Johann Bernhard Fischer navrhol založiť záhradu. Monumentálna stavba bola realizovaná D. E. Rossim a D. Martinellim v rokoch

1691-1711. Palác nevyniká len z vonkajšej strany pôsobivým priečelím, ale aj vnútornou výzdobou a umeleckými dielami vynikajúcich umelcov ako napríklad olejomalbou Marcantonia Franceschiniho (1648-1729), stropnou maľbou Antónia Belluccioho (1654-1715), freskami Johanna Michaela Rottmayra (1654-1730), štukatúrami Santina Bussioho, vázami a skulptúrami Giovanni Giuliana (1663-1744) a predovšetkým slávnym Herkulesom – sieň so stropnou freskou Andrea Pozza (1642-1709). Známkou, ktorú graficky upravil Wolfgang Seidel, bola vydaná v náklade 1,1 mil. kusov ■ Ďalšia emisia je venovaná biofyzičikovi, biochemikovi, profesorovi a spisovateľovi **Carlovi Djerassimu**. Narodil sa v roku 1923 vo Viedni, ale v roku 1938 bol pre svoj pôvod nútený emigrovať do USA. Po štúdiách pracoval v oblasti organickej chémie a jeho najznámejší vedecký úspech vošiel do dejín ako antikoncepčná pilulka. Neskôr sa venoval najmä literárnej činnosti a ďalším umeleckým aktivitám. Portrét Djerassimo bol vydaný 8. 3. 2005 na hárčeku s hodnotou 1 € v náklade 400 tisíc kusov. Rakúska pošta v tomto prípade prišla so svetovou novinkou: Tvár na pozadí hárčeka sa skladá z malých mikroskopických chemických vzorcov steroidu (Artscreen aus Enantiomeren des Steroids, nem.). Autorom výtvarného návrhu emisie je Michael Rosenfeld.

Ukrajina: P. Virskij, Regióny Ukrajiny, I. Avjazovský

Z produkcie Ukrajinskej poštovej správy je v dnešnej ukážke aj známka s portrétom **Pavla Virského** (1905-1975), ktorá bola vydaná 4. 2. 2005 pri príležitosti 100. výročia narodenia tohto vynikajúceho ukrajinského baletného majstra a choreografa. Virskij významne oboha-

til vývoj tanca majstrovskými choreografickými prvkami, dokázal organicky spojiť princípy ľudového a klasického tanca. Ako choreograf pôsobil v Odese, Dnepropetrovsku, Charkove a v Kijeve v divadle ako umelecký vedúci opery a baletu. Známkou hodnoty 45 k navrhoval výtvarník V. Vasilenko a bola vydaná v náklade 200 tisíc kusov. K jubileu P. Virského bola vydaná aj pamätná minca ■ V emisnom rade Regióny Ukrajiny 23. 2. 2005 bola vydaná ďalšia známka – teraz venovaná **Vinickej oblasti**. Znáмка má veľkosť a grafické riešenie rovnaké ako majú predchádzajúce vydania. Uprostred známky je erb a mapa Ukrajiny s vyznačenou hranicou Vinickej oblasti a po stranách panoramatický pohľad na hlavné mesto Vinice s mostom v popredí. Na území 26,5 tis. km² žije v tejto oblasti takmer 1,8 mil. občanov, ktorí pracujú v priemysle, poľnohospodárstve, potravinárskej výrobe a ďalších

odvetviach. Autorom návrhu známky je O. Kalmikov, jej hodnota je 45 k a bola vydaná v náklade 200 tisíc kusov ■ Emisia vydaná 4. 3. 2005 je venovaná dielu významného predstaviteľa ukrajinského maliarstva z obdobia romantizmu 19. storočia **Ivanovi Ajvazovskému** (1817-1900). Narodil sa v krymskom prístave Feodesii. Mal hudobné i výtvarné nadanie, ale po otcovej smrti musel pracovať na obživu rodiny. Nakoniec sa dostal do maliarskych škôl v rôznych mestách, kde bol silne ovplyvnený romantizmom. Od mladosti ho priťahovalo more. Zúčastnil sa námernov cárskeho vojenského lodstva i cvičných plavieb čiernomorských vojenských lodí. Romantika námorných bitiek a majestátna krása plachetníčok ho uchvátili navždy. Z malieb jeho morských vín a príbojov vane majestátnosť, krutosť, ale i neopakovateľná krása vodného živla. Za svojho života Ajvazovskij namaľoval 6000 obrazov. Ukrajinská pošta vydala súťažiacu známku s jeho obrazom More (obr.) a Veže na skale pri Bospore, v ktorej je Ajvazovského múzeum. Známkou majú hodnotu 45 k a boli vydané v malom tlačovom liste (8 známok + 4 kupóny). Autorom výtvarných návrhov emisie je O. Kalmikov □

Rubriku pripravil **vk**

Entomofilatelia v Martine

Fauna je jedna zo silných tém námetovej filatelie, pričom je do nej zahrnutá aj problematika bezstavovcov, najmä hmyzu. Klub filatelistov 53-05 v Martine už dlhé roky sleduje túto filatelistickú kategóriu, čo nakoniec vyústilo v monotematickej výstave „Námet a známka (entomofilatelia)“ otvorenej od marca 2005 v priestoroch Slovenského národného múzea – Múzea Andreja Kmeťa v Martine. Výstava bola zameraná globálne na známkovú tvorbu všetkých súčasných i zaniknutých filatelistických štátov sveta. O bohatosti tejto témy svedčí už i skutočnosť, že do roku 1991, kedy bol vydaný posledný katalóg – Stanley Gibbons: Collect Butterflies and other insects on stamps, je tu evidovaných 3 500 známok z námetom hmyzu a ostatných článko- nožcov. Do konca roka 2004 ich bolo vydaných ďalších 500. Inak povedané, táto téma už obsahuje najmenej 4 000 kusov rôznych známok a ich sérií a ostatného filatelistického materiálu.

Už pri otvorení výstavy padla otázka, kedy vlastne vznikla prvá entomologická známka? Žiaľ, ani jej autor ju nevedel okamžite zodpovedať a bolo treba siahnuť trochu do histórie. Prekvapivo po vzniku prvej poštovej známky na svete, dňa 6. mája 1840, trvalo až 90 ďalších rokov, kým bola vydaná prvá známka s námetom hmyzu. Zaslúžil sa o to blízkovýchodný Libanon, ktorý v roku 1930 vydal šesťkusovú sériu známok s námetom priadky morušovej (*Bobyx mori*). Je to jeden z mála domácich druhov hmyzu, v tom čase jediný využívaný prirodzený producent hodvábu. Ďalšiu sériu až 9 známok motýľov vydalo o 18 rokov neskôr, v roku 1948, Chile. V roku 1950 v rámci boja proti malárii vydala známku s komárom *Aedes aegypti* Panama. Od roku 1950 ako prvý európsky štát vydávali entomologické známky vo Švajčiarsku v čom pokračovali v štvorkusových sériách až do roku 1957. Prvú ento-

mologickú známku s námetom motýľa vo východnej Ázii vydalo Japonsko v roku 1952. Až potom začala byť táto téma aktuálna na celom svete, keď napríklad v roku 1953 entomologickú tému použili v Britskom Honduras, Mozambiku, Portugalskej i Španielskej Guinei, v roku 1954 v Južnej Korei, Kamerune, Fínsku, Maďarsku, Terste a v Juhoslávii. Prvá entomologická známka v Československu bola vydaná v roku 1955 s námetom chrobáka roháča veľkého (*Lucanus cervus*) a motýľa vidlochvosta feniklového (*Papilio machaon*) a potom do roku 1987 ďalších 6 sérií či jednotlivých zná-

mok. Túto tému neskôr využili i ďalšie európske štáty, napr. v roku 1956 Poľsko s námetom včely medonosnej a Rumunsko so štyrmi motýľmi. Entomologická téma potom začala byť veľmi aktuálna najmä v Ázii a Afrike, kedy niektoré štáty vydávali až 20 - 35 známokvé série.

Klub filatelistov 53 - 05 v Martine sa na výstave zúčastnil ako scenárista a tvorca exponátov. Slovenské národné múzeum v Martine poskytlo priestory v dvoch miestnostiach s rozlohou 128 m², materiálne zabezpečenie, výstavu inštalovalo a zabezpečilo jej reklamu, čím zvýraznilo už niekoľko rokov dobrej vzájomnej spolupráce. Na výstave bolo použitých 1 551 kusov známok uložených na 154 albových listoch a 22 paneloch doplnených ostatným filatelistickým materiálom. Ako ná-

metová časť boli použité entomologické zbierky SNM – Múzea Andreja Kmeťa v Martine. Na získanie mladej filatelickej generácie bola priebežne organizovaná akcia – „Nakresli si známku“, kde hlavne školská mládež si vyplňala návštevu výstavy aj hrou o vlastnú známkovú tvorbu. Pre filatelistickú verejnosť bola výstava sprístupnená 2. marca a potrvá do konca mája 2005.

Vladimír Straka

Slovák na známke zo slávnej americkej fotografie.

Najsilnejšou americkou fotografiou z obdobia druhej svetovej vojny je záber reportéra agentúry AP Joesa Rosenthala, ktorý zvečnil vztyčovanie zástavy USA na vrchole vyhasnutej sopky na japonskom ostrove Iwošima (Iwo Jima). Dobytie tohto ostrova sa považuje za rozhodujúcu udalosť vo vývoji japonsko-americkej vojny, pretože ostrov leží v predpolí Tokia a bol dôležitý pri jeho obrane, aj pre bezpečnosť útočiacich a vracajúcich sa lietadiel USA pri bombardovaní Tokia. Vlajka na tomto ostrove bola vztyčovaná uprostred tuhých bojov, keď ostrov bol ostreľovaný nielen z japonských lodí i z pevniny, ale aj brániacimi leteckými silami Japonska. Stalo sa to 23. februára 1945 a fotoreportér bol v správnu chvíľu na správnom mieste.

Pre nás je zaujímavá skutočnosť, že vlajku vztyčoval aj Slovák, seržant Michal Strank, s najvyššou hodnosťou spomedzi piatich vojakov na snímke (prvý sprava). Táto populárna fotografia je aj námetom známky USA, ktorú vydali už 11. júla 1945. Znáмка je jednofarebná, tlačená ocelotlačou v zelenej farbe. Jej rozмеры sú 22 x 36 mm, nominálna hodnota 3 centy. Náklad nie je uvedený, číslo katalógu Michel je 538. Michal Strank sa narodil v roku

1919 v Jarabine, na Spiši. Ako dieťa odišiel s rodičmi do USA, kde sa po vyštudovaní strednej odbornej školy prihlásil do armády. Bol prislúšnikom námornej pechoty a s touto sa zúčastnil aj bojov o Jivošimu. Boje o ostrov trvali 36 dní a USA tam mali veľké straty: 5931 mŕtvych a 17 272 ranených. Medzi mŕtvymi bol aj seržant Michal Strank, ktorý padol už 1. marca 1945 a je pochovaný na slávnom Arlingtonskom cintoríne vo Virginii, kde je pochovaných aj veľa amerických prezidentov. Dožil sa teda len 26 rokov.

Námet tejto slávnej fotografie bol v mierne štylizovanej podobe vydaný aj poštovou správou Grenady (obr. na 2. strane obálky). Znáмка vo farebnom prevedení má rozmer 59 x 34 mm na šírku a jej nominál je 1/2 centa. Na pravej strane je portrét prezidenta F. D. Roosevelta. Bola vydaná v rámci päťznámkovej série k 25. výročiu skončenia druhej svetovej vojny 3. septembra 1970, číslo katalógu Michel je 369. Slováci sa aj v tomto prípade aktívne zapájali do bojov po boku USA.

Škoda, že sa o tom nezmielil americký prezident ani ministerka zahraničných vecí počas ich návštevy v Bratislave. Určite by to potešilo príbuzných a rodákov. V čase ich návštevy bolo totiž práve 60. výročie od opísanej udalosti. Je možné, že fotografia bola námetom aj iných filatelistických materiálov, ktoré však autor príspevku nepozná, ani nemá k dispozícii.

Alex. Urminský

Kráľovná Beatrix

Nielen na Slovensku, ale aj v Holandsku sa od 1. 1. 2005 zvyšovali poštové sadzby. V krajine tulipánov boli taktó postihnuté zásielky medzinárodného styku štandardnej triedy pre Európu a zámorie. Z tohto dôvodu holandská pošta pripravila a 3. 1. 2005 aj vydala dve výplatné známky s portrétom jej veličenstva kráľovnej Holandska Beatrix s nominálnymi hodnotami 0,61 a 0,76 €. Stručne sa zmienim, že kráľovná pochádza z oranžsko-nasauského rodu, narodila sa v roku 1938 a vládne od roku 1980.

Návrhár P. Struycken už v roku 1980 zostavil paletu 20 rôznych farieb pre vydanie známok s portrétom panovníčky. Všetky známky Beatrix, ktoré boli odvtedy vydané, využili jednu alebo viac týchto farieb. V prvých emisiách bol portrét kráľovnej (podľa fotografie Vincenta Mentzela) vytváraný čiernymi bodmi na farebnom pozadí. V roku 1991, keď väčšina farieb bola už použitá, Struycken navrhol výtvarný variant založený na tých istých 20 farbách. Tentokrát však portrét vytvorený farebnými bodmi

umiestnil pred biele pozadie. Po zavedení eura padlo rozhodnutie inovovať známky kráľovnej. Bola použitých tých istých 20 farieb z roku 1980, ale rôzne farby na portrét a typografiu. Podľa tohto variantu bolo pripravených už viacero známok. Terajšia emisia využiva dvojice farieb modrofialová a karmínovočervená (hodnota 0,61 €) a bronzovozeľená a zelená (hodnota 0,76 €).

Známky sú vyhotovené v samolepiacej úprave s vyrazenou perforáciou v malých TL po 5 identických známok. Technikou fotografúra ich vytlačila Walsall Security Printers, Veľká Británia, v náklade 230 000 TL (0,61 €) a 150 000 TL (0,76 €).

NEÚRADNÉ PRÍTLAČE

■ Detská železnica 50-ročná

Dňa 1. mája 1955 začala v Čermelskom údolí pre-mávať Košická pionier-ska železnica. Pod zmeneným názvom premáva na svojej 5,5 km dlhej trati dodnes a prináša radosť mladým aj starším cestovateľom. K 50. výročiu jej trvania bola vyhotovená prítláča na poštovom lístku 9 Sk a tiež pamätný list.

■ Košický zlatý poklad

Objavený bol pred sedemdesiatimi rokmi. Tento vý-nimočný objav uložený a sprístupnený verejnosti vo Východosloven-skom múzeu zveč-nili košickí filatelisti prítláčou na poštovom lístku 9 Sk. S týmto motívom bola zároveň vyho-tovená aj príleži-tostná poštová pe-čiatka a pamätný list. Bližšie v pris-pevku na str. 19.

■ Šiesta mestská filatelisticko-filokartis-tická výstava

sa tento rok koná v Slo-venskom technickom mú-zeu v Košiciach na Hlav-nej ul. 88 od. 1. do 8. mája v rámci Dní mesta Košice. Pri tejto príleži-tosti organizátori výsta-vy dali vyhotoviť niekoľ-ko prítláčí a príležitostnú poštovú pečiatku, ktorými si pripomínajú niekto-ré významné okružle vý-ročia pripadajúce na ten-to rok. □ v g

PREHĽAD PRÍLEŽITOSTNÝCH PEČIATOK marec 2005

Poradové číslo, dátum, domicil, text pečiatky, autor, farba

Prinášame prehľad slovenských príležitostných poštových pečiatok, ktoré sa používali v mesiaci marec 2005:

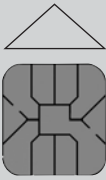
- 01 ■ 8. 3. 2005 Trenčín 1: **80. VÝROČIE ZALOŽENIA KLUBU FILATELISTOV** • Janka Masárová, Jozef Korený • čierna
- 02 ■ 10. 3. 2005 Trnava 2: **BLAHO-SLAVENÁ ZDENKA / ZA MRAKMI JE MOJE MILOVANÉ SLNKO** • Štefan Zachar • čierna

- 03 ■ 10. 3. 2005 Nitra 1: **HOKEJOVÝ KLUB MESTA NITRA DYNAMAX / PLAY OFF** • František Horniak • modrá
- 04 ■ 21. 3. 2005 Mariánka: **MARIATÁL / MIESTNE NOVINY 2004 / 1. MIESTO V CELOSLOVENSKEJ SÚŤAŽI** • František Horniak • čierna

- 05 ■ 31. 3. 2005 Bratislava 1: **SOLIDARITA S ÁZIOU** • Štefan Kubovič • čierna
- 06 ■ 31. 3. 2005 Bratislava 1: **X. VÝROČIE SLOVENSKEHO PARALYMPIJSKEHO VÝBORU / J. RIAPOŠ - ATÉNY 2004 - ZLATÁ MEDAILA** • modrá

MALE OKIENKO TELEKARTISTU

/84/

RUBRIKA PRE ZBERATELOV
TELEFONNYCH KARIET

Marian Jobek

Majstrovstvá Európy vo futbale – IV. časť

V predchádzajúcich MOT 81 až 83 som sa zaoberal tematikou Majstrovstiev Európy vo futbale postupne až do roku 2000. Dnes by som chcel nadviazať na túto tému, avšak až na samotný začiatok tohto miniseriálu (MOT 81) a už podrobnejšie a konkrétnejšie sa budem s previazanosťou na niektoré vydané telefónne karty venovať Majstrovstvám Európy vo futbale 2004, alebo tiež EURO 2004, ktoré sa uskutočnilo v Portugalsku. Úvodom treba poznamenať, že už samotné logo šampionátu zaujalo, napr. na karte Ukrajiny, (obrázok) ktorá sa rovnako ako Slovenská republika neprebojovala na záverečný turnaj.

S odstupom času všetci tí, ktorí mali možnosť porovnávať predchádzajúce futbalové šampionáty, a to bez rozdielu, či sa o futbal zaujímajú profesionálne alebo tí, čo si nenechajú ujsť takúto príležitosť vidieť ich na vlastné oči, sa zhodli v jednom – tak ako sa zhostili Portugalci zorganizovania EURO 2004, sa to doteraz nepodarilo žiadnej inej usporiadateľskej krajine. Je všeobecne známe, že Portugalci milujú futbal, je to ich národný šport, sú mu ochotní obetovať takmer všetko. Portugalskí fanúšikovia sú verní svojim futbalovým klubom a tie sa skutočne nemajú za čo hanbiť. V rôznych klubových súťažiach dosiahli takmer všetko, čo dosiahnuť mohli. V tomto smere je nezabudnuteľná hlavne éra ich najznámejšej futbalovej „ikony“ – mužstva Benfiky Lisabon, ktoré predovšetkým v období 50-tych a 60-tych rokov predstavovalo hlavného súpera už vtedy nezabudnuteľného mužstva Realu Madrid. Táto éra portugalskej klubovej histórie sa spája predovšetkým s pseudonymom jedného hráča – Eusébia, vlastným menom Eusébio da

Silva Ferreira. Táto „čierna perla“, narodená v roku 1942 a pochádzajúca z bývalej portugalskej kolónie na území Afriky - Mozambiku, svoju virtuozitou privádzala do varu fanúšikov a do „šialenstva“ súperov na celom vtedajšom futbalovom svete. Tak to bolo napr. aj v roku 1965, keď sa predstavil v reprezentačnom mužstve Portugalska v Bratislave na Tehelnom poli v kvalifikačnom zápase o postup na Majstrovstvá sveta vo futbale 1966 v Anglicku s mužstvom dnes už bývalého Československa (pripomínam, že v tom čase naše mužstvo bolo ešte stále aktuálnym vicemajstrom sveta, pretože až vo finále Majstrovstiev sveta vo futbale v Chile 1962 nás „zastavila“ slávna Brazília s nemenej slávnym Pelém po výsledku 3:1). A bol to práve Eusébio, ktorý v uvedenom zápase pred zrakmi cca 60 000 stojacich fanúšikov (dnes je kapacita Tehelného poľa prebudovaná pre sediacich výrazne nižšia) ukázal čo vie. Ešte dnes mám pred očami, čo „vyviedol“ nášmu mužstvu, ktoré malo po celý zápas prevahu. Pred zrakmi tisícok našich zmoknutých fanúšikov „vykukujúcich“ z nekonečného množstva dáždnikov (celý zápas pršalo), z miesta rovnajúceho sa takmer rohovému kopu, dokázal trestný kop zahrať tak šikovne, že lopta skončila v sieti prekvapeneho Schroiffa (Viliam Schroiff, bývalý reprezentačný brankár Československa a dlhé roky brankár futbalového mužstva Slovana Bratislava). Zápas sme prehrali 0:1, tím sa skončili aj naše nádeje pokúsiť sa zopakovať v Anglicku v roku 1966 úspech z Chile z roku 1962. Naopak Portugalci, ktorí už v tom období mali za sebou mnohé úspechy v klubových futbalových súťažiach, dosiahli po postupe na Majstrovstvá sveta v Anglicku 1966 svoj najväčší reprezentačný úspech – skončili nakoniec tretí, čo sa im doteraz nepodarilo prekonať.

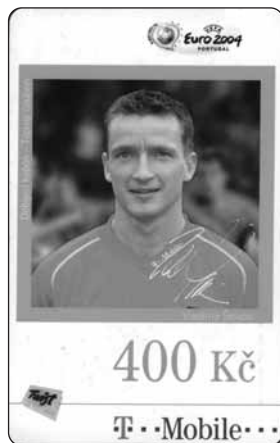
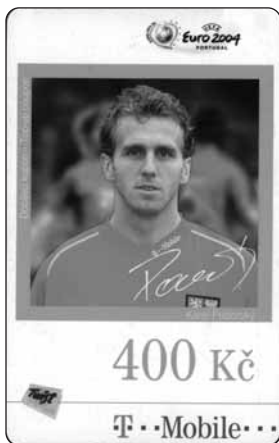
Hovorí sa, že história sa zvykne opakovať. V čase, keď sa dostanú tieto riadky do rúk čitateľom, už všetci budeme vedieť, či je to pravda. Čo mám na mysli? Dňa 30. marca 2005 sa na tom istom Tehelnom poli (akurát ovela viac „zostárnutom“ a po tuhej zime aj na riadne zdevastovanom trávniku) stretne futbalová reprezentácia Slovenskej republiky s reprezentáciou Portugalska, pričom znovu ide o veľa – o veľmi dôležitý kvalifikačný zápas, a to o postup na Majstrovstvá sveta vo futbale 2006, ktoré sa uskutočnia v Nemecku. Portugalci sú po vylosovaní od samého začiatku považovaní za najväčšieho favorita našej kvalifikačnej skupiny. My môžeme len prekvapiť, pretože ešte ani raz za samostatnej éry slovenského futbalu naša reprezentácia nemala takú dobrú východiskovú pozíciu a reálnu šancu sa kvalifikovať na významný futbalový šampionát. K tomu je treba len „malíčkosť“ – poraziť doma aj hlavného favorita – reprezentáciu Portugalska v plnej sile a získať cenné tri body (obrázok vpravo hore). Na puzzle z roku 1996 sú vyobrazení predovšetkým predchodcovia súčasnej portugalskej reprezentácie (puzzle z TK vydané spoločnosťou Portugal Telecom, v júli 1996 v náklade po 20 000 kusov). Zaujímavosťou je, že na puzzle z roku 1996 sú zobrazené už aj 2 futbalové osobnosti, ktoré sa po skončení EURO 2004 vzdali reprezentácie – kapitán

Figó a strednopoliar Rui Costa, preto ich už v Bratislave nevidíme. Na druhej strane zostáva už len veriť, že Portugalci so sebou neprivezú žiadneho nového Eusebia, ktorý by zopakoval históriu z roku 1965.

V MOT 81 som písal aj o tom ako sa darilo našim bratom spoza Moravy na EURO 1996. Treba objektívne priznať, že Česi aj na EURO 2004 svojou hrou doslova zabodovali. Pohľad na ich hru bol jeden z najkrajších na šampionáte. Napr. taký zápas v skupine D s Holandskom, ktorý dokázali „otočiť“ z 0:2 na 3:2, o tom sa možno ešte aj dnes snívajú Ruud van Nistelrooyovi & spol. Z mnohých hráčov by som spomenul napr. dnes už takmer veteránov Vladimíra Šmicera alebo Karla Poborského (obrázky dole), ktorí zažiarili už na EURO 1996. Z mladšej, nastupujúcej generácie excelovali napr. brankár Petr Čech, ktorý dnes láme rekordy v londýnskej Chelsea alebo najlepší strelec šampionátu Milan Baroš, hrajúci už za anglický FC Liverpool.

Uvedené obrázky sú ukážkou z 10 kusovej série

dobíjajúcich kupónov s rôznym termínom platnosti v roku 2009, od 03. 03. 2009 do 16. 7. 2009 (spolu 9 rôznych vydaní), vydaných spoločnosťou T Mobile (bývalý Eurotel) pri príležitosti EURO 2004, pričom boli vydané 4 kusy kupónov s nominálnou hodnotou po 400 Kč (bežné, veľmi dostupné vydanie, spolu 8 rôznych), na ktorých boli okrem Vladimíra Šmicera a Karla Poborského zobrazení ešte René Bolf a Vratislav Lokvenec. Ďalej do série patria 4 kusy kupónov s nominálnou hodnotou po 600 Kč, ktoré je už zložitejšie zohnať (spolu 5 rôznych vydaní). Sú na nich vyobrazení postupne Pavel Nedvěd, Milan Baroš, Ján Koller a Tomáš Rosický (čo meno, to je dnes pojem). Nasleduje brankár Petr Čech, ktorý je sám na jednom kupóne s nominálnou hodnotou 1000 Kč, pričom samotný kupón je pomerne dostupný (spolu 8 rôznych vydaní) a nakoniec posledným desiatym kupónom zo série je kupón s nominálnou hodnotou 100 Kč, na ktorom je vyobrazené logo EURO 2004, pričom tento kupón je najmenej dostupný (spolu len 3 rôzne vydania).

Nakoniec to Česi dotiahli „len“ po semifinále, kde po predĺžení prehrali nešťastne s Gréckom 0:1, hoci na ihrisku naozaj hralo futbal len jedno mužstvo – české. Podobne to dopadlo aj vo finále, kde pre zmenu hralo tiež len jedno mužstvo – domáce Portugalsko, ktoré nedotiahlo úplne do konca svoj cieľ – titul majstra Európy, ktorý bol na dosah ruky a prehralo 0:1. Aj v tom je čaro futbalu.

A aká bola tentokrát naša účasť? Aj teraz bola štandardná ako na EURO 2000. Ešteže máme uznávanú rozhodcovskú trojicu, ktorá skutočne dobre reprezentuje slovenský futbal - Luboš Michel ako hlavný arbitier a postranní Igor Šrámka a Martin Balko. Samotný 37-ročný Luboš Michel má, dúfajme ešte len vrchol svojej kariéry pred sebou, pretože na EURO 2004 nastupoval ako najmladší spomedzi všetkých arbitrov. Dôveru ako hlavný rozhodca dostal na turnaji až 3-krát. V špecifickej situácii bol Igor Šrámka tím, že po turnaji EURO 2004 na medzinárodnom rozhodcovskom poli pre vekový limit 45 rokov skončil.

Kedy sa takýto turnaj zopakuje? Najbližšie v roku 2008, pričom UEFA už rozhodla, že jeho usporiadateľmi budú opäť dve susedné krajiny – Rakúsko a Švajčiarsko. Pri pohľade do histórie turnaja mi z toho vychádza skutočnosť, že ešte ani raz sme ho, čo sa týka vzdialenosti, nemali tak blízko. Už teraz si treba len želať, aby žrebovanie bolo k nám milosrdné a aby sme budúcich súperov v kvalifikačnej skupine zdolali.

Spracoval: mjobek

Jsou to ještě slovenské známky ?

Zamyšlení nad emisním rokem 2004 Slovenské republiky

Když v lednu 2004 došlo k definitivnímu radikálnímu zlomu ve slovenské emisní činnosti přechodem na masový tisk nových známek ofsetem u anglické firmy Walsall Security Printers (ve dvou případech také u francouzské firmy CSP), ukázalo se velmi rychle (bez ohledu na relativně kvalitní ofsetový tisk), jak katastrofální vliv bude mít tato administrativní „revoluce“ na uměleckou úroveň slovenských známek. Mnoho sběratelů, dosud neotřesitelně věrných dosavadní krásné produkci těchto známek, se s lítostí od nich odvrátilo a dále je již nesbírá.

Je dosti nesnadné vypracovat hodnotící recenzi kompletního ročníku 2004 „slovenské“ známkové produkce, položíme-li vedle sebe „novinky“ roku 2004 a známky předchozích výsoce úspěšných ročníků, které přinesly Slovenské republice vsuktku světových úspěchů. Nelze se vyhnout hned na začátku zcela zásadní otázce: jsou to vůbec **ještě slovenské známky**?! S politováním musíme konstatovat, že za na několik málo výjimek **slovenské známky ztratily svou dosavadní typickou tvář** a ta „nová“, tak vehementně administrativně prosazovaná a nakonec prosazená několika necitlivými, výtvarně málo vzdělanými úředníky, je zcela cizí. Je všechno jiné, jen ne slovenská. Přímo vzorovou ukázkou a důkazem tohoto tvrzení je slovensko-polské vydání známky „Voraři na Dunajci“. Typická horská scenerie s dravou řekou a třívrcholovým hřebenem „Tri kruny“ v pozadí, průzračně slovenská, je pohlcena tuctové anglickou grafickou úpravou v barvotiskovém provedení až do perforace – schází tam už jen stylizovaný portrét stárnoucí Alžběty II a byla by to „krásná anglická známka“, ovšem ve výtvarném stylu, jímž Britové nikdy nemohou vážně konkurovat vrcholné evropské známkové tvorbě. Ta známka je ovšem „líbivá“ (i když ne přímo kýčová) jako několik dalších v tomto emisním ročníku a pravděpodobně bude dost sběratelů (z těch zbývajících, na výtvarnou úroveň nepřilíš náročných), jimž tyto a podobné barevné papírky „učarují“.

Zábleskem „starých“, i když ne tak dávných zlatých časů slovenských známek jsou pouze dvě emise: výplatní známka „Liptovský Mikuláš“ (i když je již tištěna ofsetem) a „Umění“ v dřívější grafické úpravě, avšak jen v kombinaci jednobarevné rytiny z plochých desek s barevným ofsetem (již také!). Proč však vydavatel neumožnil Ferovi Horniakovi vyrýt obraz Jakuba Bogdana vícebarevně, případně proč to poprvé nezkusil i Arnold Feke u druhé známky, to nám asi nikdo nevysvětlí (levnější honorář?!). Vydavatelské „elitě“ zřejmě opravdu nic neříká **další vynikající triumf F. Horniaka v prestižní světové soutěži „Grand Prix WIPA“** (známka s mnohobarevnou rytinou obrazu L. Medňanského z roku 2003)!

Samozřejmě, pokud jsme zcela objektivní, **nemůžeme ofsetový tisk známek zcela vylučovat**, neboť pro některá témata je nepochybně vhodný. Že je však vždy nutná uměřenost použití a pečlivé uvážení vhodnosti

tohoto tisku, je naprosto zřejmé. Násilně uplatňovaná masovost ofsetu je na škodu věci. Vcelku pozitivně lze hodnotit emise „Velikonoce“, „Dobročský prales“ a také „Olympijské hry Atény 2004“ (J. Piačková, I. Piačka). Nejhuře nepůsobí ani portrét nového prezidenta SR – kdo však viděl vynikající Činovského rytinu hlavy státu, jednoznačně musí dát přednost právě jí. Na první pohled působí dobře známka „Římský nápis v Trenčíně“, avšak její řešení je na pomezí plagiátu, srovnáme-li tuto znám-

ku s motivem celinové obálky ČSSR „Laugaricio 79“ (COB62, 1979, autor J. Baláž, rytina J. Schmidt). Další ofsetová známka „Den poštovní známky“, tentokrát z francouzské tiskárny CSP, je graficky vtipně řešena (I. Benca), avšak její barevnost je až příliš „plakátová“.

Většinu zbývajících ofsetových tisků musíme jednoznačně zařadit mezi negativa roku 2004 („valentýnské“ srdce – na pomezí kýče; vánoce – dětská kresba měla být spíše použita k jiné příležitosti; svatební kroje; olympijské medailisté; atd.). Hlubotiskem vytištěná známka „EUROPA – prázdniny“ bez ohledu na vtipný námět dokazuje nízké kvality hlubotisku WSP, který těžko obstojí při srovnání s hlubotiskem jiných vydavatelů (včetně WIFAGU v PTC Praha), viz hrubý nečistý rastr, nedokonalý soutisk barev atd. Proč vydavatel zadal tento tisk právě této firmě – totvůvra otázka!

V závěru se zastavím u dvou emisí, které jsou přímo symbolem nepochopitelného „vkusu“ vydavatele. Zdá se, že autorka známek „Svatební kroje“ tuto emisi snad záměrně koncipovala do komické podoby dvou neživotných loutek (byť v honosném odění tradičních krojů) a tím napsala vykřičník nad těmito známkami. Nezaručené zábavné legendy o původu podob postavíček na známkách okořeňují dojem z této emise. Spojení loga firmy WSP a anglického textu na dolním okraji PL se slovenským námětem a navíc zkomolený mikrotext SLOVENSKÁ POSTA („S“ s obráceným háčkem!) při dolním okraji obrazu jsou jevy dodávající těmto známkám podivnou „příchuť“.

Vrcholem nevuku, spekulativního formalizmu a komercializace emisní politiky Slovenské pošty, a. s., je až **neuvěřitelné vydání „Atény 2004 – slovenští medailisté“**. Šest barvotiskových samolepek na tuhých kartoncích oddělených průseky a seřazených vedle sebe na jakési „nudli“ rozměru 480 x 60 mm obsahuje fotografie šesti úspěšných olympioniků (budiž jim zasloužená čest a chvála!) orámovaných „perforačním výsekem“. Fotografie pokračují na kartoncích s ostře barevnými pásky obsahujícími texty. Je to „produkt“, nad nímž mohou blednout závisť i proslulé šejcháty či emiráty. Čím vlastně je – posuzováno filatelistickou terminologií – tento spekulativní výrobek s „lidovou“ celkovou nominální hodnotou 84 Sk (8+8+14+14+20+20), vskutku „masovým“ nákladem pouhých 60 tisíc kusů a označením na rubu „Posel dobrých zpráv“?! Je to skládací sešitek, obří aršík nebo soustava 6 „trhacích“ aršíčků o jedné známce? „Umělecká“ úroveň připomíná dnes již legendární „hokejový aršík“ z roku 2003, který zahájil tažení proti dobrému jménu slovenských známek. Firemní „návrháři“ (příčí se mi říci umělci či výtvarníci) se tentokrát znovu „vyznamenali“. Ještě že anonymní! Bude ovšem zajímavé, jak zareaguje Mezinárodní olympijský výbor na problematiku použití právně chráněného symbolu pěti olympijských kruhů zakomponovaných v jakémisi svérázném logu uvedeném na každé ze zmíněných šesti samolepek.

Je také příznačné, že z nových slovenských známek **zmizela jména tvůrců** (zato se tam bohatě prezentuje

firma WSP). Výjimku činí pouze „Umění“, kde najdeme jména F. Horniak a A. Feké. Tyto známky jsou však tištěny v PTC Praha a „konzervativně“ zachovávají starou „nedobrou“ tradici. Proč absence jmen? Firma si je nepřepře? Je opravdu s podivem, že slovenští umělci, kteří na nové produkci přece jen participují, souhlasí s tímto anonymním prodejem své práce. Vždyť přece u polského vydavatele tomu tak není, soudě podle polské mutace známky „Dunajec“, kde vlevo dole nacházíme jméno autora „J. Brodowski“.

Ještě několik dalších negativ pozorujeme u nových slovenských emisí: především **přemíru vysokých nominálních hodnot**, a to 21, 24, 26, 28, 33, 34, 38 a dokonce 60 Sk (známka „Vstup SR do NATO“), hodnota 20 Sk dokonce 3x; dále nadbytek „malých tiskových listů“ (celkem 7); konečně pak pro specialisty všelijaké značky, loga a nápisy na okrajích PL, aby se sběratelům, kteří to všechno „musejí mít“, sáhlo hluboko do kapes. Vždyť zahraniční tisk známek **něco stojí** (bylo by velmi zajímavé slyšet pravdivou informaci, kolik vlastně) a musí se zaplatit – pochopitelně z peněz daňových poplatníků a především sběratelů! A čím více jich bude ubývat „díky“ této nesmyslné emisní politice, tím více zaplatí ti zbývající, věrní a skalní přátelé slovenské známky.

A tak se ptám: jak dlouho to bude trvat, než dojde k vystřízlivění? Ještě jednou tedy: „Quo vadis, slovenská známko?“

Zdeněk Fritz

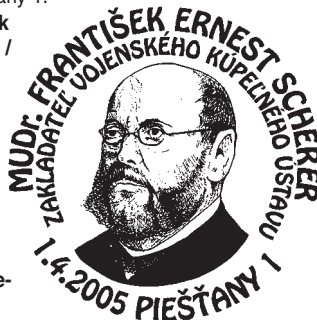
(Přáno pro časopisy „Zberateľ“ a „Merkur Revue“)

NOVÉ PEČIATKY

Informácie o nových príležitostných poštových pečiatkách používaných na slovenských poštách v mesiaci apríl 2005 (zostavené z podkladov Technickej ústrednej pošty v Bratislave, poskytnuté k 30. 3. 2005):

- 1. 4. 2005 Piešťany 1:

MUDr. František Ernest Scherer /
Zakladateľ
Vojenského
kúpeľného
ústavu

- 9. 4. 2005
Ružomberok 1:
10. stretnutie
skautských zbe-
ratelov

- 10. 4. 2005 Trenčín 1: 60. výročie oslobodenia
mesta Trenčín

Doplatné známky, kde nemali byť

Dr. Ondrej Földes

Po vzniku Slovenského štátu 14. marca 1939 ostali naďalej platné všetky česko-slovenské výplatné a príležitostné známky. Kým používanie „korunových hodnôt“ (od 1,20 Kč do 10 Kč) skončilo už 17. apríla 1939, „halierové hodnoty“ od 5 h do 1 Kč sa používali bez obmedzenia až do 31. júla 1940. Napriek tomuto jednoduchému pravidlu sa stretávame s prípadmi, keď pošta neuznala platnosť československých známok a zásielky nimi frankované zaťažila doplatným.

Na prvom obrázku je poštový lístok odoslaný 7. novembra 1939 z Púchova nad Váhom, na ktorom

miestna colnica oznamuje veľkoobchodu s drevom v Trenčíne, že ich tovar opustil Slovensko. Na púchovskej pošte z neznámych dôvodov neuznali platnosť 50 h známky s obrazom M. R. Štefánika (Pof. 346), čo na listku vyznačili čiernou ceruzkou a výraznou pečiatkou v tvare písmena „T“. Pošta v Trenčíne poslušne vybrala od príjemcu poštového lístka 1 Ks. Nie je to jediný prípad takéhoto postupu púchovskej pošty. Na poslednej aukcii firmy Temafila bola ponúkaná dopisnica poslaná tým istým odosielateľom 28. júla 1939 do Žiliny. Známkou s portrétom M. R. Štefánika (Pof. 346) ani v tomto prípade v Púchove neuznali za platnú a v Žiline bola dopisnica zaťažená doplatnou známku hodnoty zodpovedajúcej dvojnásobku poštovného. Z toho vidieť, že viac ako 3 mesiace nikto neupozornil pracovníkov na pošte v Púchove, že tieto známky sú naďalej platné.

Na druhom obrázku je dopisnica odoslaná 22. júla 1939 zo Spišskej Belej do Bratislavy. Na zadnú stranu si firma nechala vytlačiť text a zamestnanec za slová Oznamujem, že dnes pracujem, vpsal v Krížovej Vsi a zajtra budem pracovať v Lubici. Na spodok pridal podpis. Aj keď je dopisnica správne frankovaná ako čas-

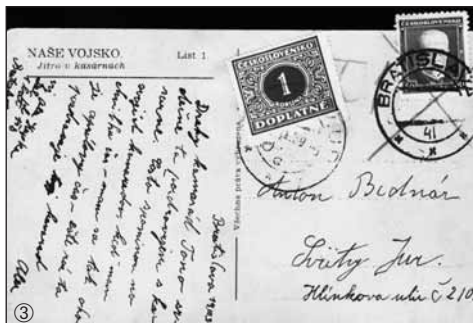

točné tlačivo, na pošte v Spišskej Belej uznali za platnú len nedávno vydanú 20 h známku s portrétom A. Hlinku a odmietli oprávnenosť použitia 10 h československej známky zo série „Stredný štátny znak“ (Pof. 249). Neopečiatkovali ju, orámovali modrou ceruzkou a pripísali „T 20 h“. Pošta Bratislava 1 dňa 24. júla 1939 skutočne vybrala od príjemcu poplatok 20 h.

Na oboch týchto príkladoch je prekvapujúce nielen to, že podacie pošty neuznali platnosť známnych, bežne používaných a v tom čase platných československých známok, ale aj to, že na troch veľkých poštách, v Bratislave, Trenčíne a v Žiline museli vedieť o platnosti použitých známok. Napriek tomu neprehodnotili názor podacej pošty a zaťažili zásielky doplatnými známkami.

Na nasledujúcich dvoch obrázkoch sú ukážky, keď podacie pošty zásielky kvalifikovali ako správne vyplatené a doplatné „vymerala“ doručovacia pošta.

Na obr. 3 je zadná strana pohľadnice, ktorú poslal 19. marca 1939 vojak slúžiaci v Bratislave svojmu priateľovi do neďalekého Svätého Jura. Na ofrankovanie použil na Slovensku málo používanú a pravdepodobne slovenskou poštou nedistribúvanú, ale zato platnú, 50 h

známku zo série „Smútočných“ (Pof. 324). V Bratislave známku pokladali za platnú a zásielka došla do Svätého Jura, kde ju spolu s pečiatkou prečiarkli modrou ceruzkou, pripísali „T 1“ a od príjemcu vybrali poplatok 1 Kč.

Posledná ukážka použitia doplatných známok, je trochu komplikovanejšia. Na obr. 4 je predná strana listu odoslaného z Michaloviec do Brna. Z dennej pečiatky vidieť, že odosielateľ ju stihol podať 31. marca 1939 o 19 h, teda v posledných chvíľach platnosti vnútroštátnej tarify pre zásielky do Protektorátu Čechy a Morava. Od nasledujúceho dňa už pre zásielky do Pro-

tektorátu neplatilo pôvodné poštovné pre blízkú cudzinu. Na prijímacej pošte Brno 2 dňa 5. apríla 1939 list zaťažili doplatnou známkou v hodnote 2 Kč.

Najprv som si myslel, že v Brne list prevážili a zistili, že je ťažší ako 20 g, a preto ho preradili do druhého

hmotnostného pásma. Potom ale mali nalepiť doplatnú známku v hodnote 2 x 60 h, teda 1,20 Kč. Dvojkorunová československá doplatná známka na liste toto vysvetlenie vylučuje. Pre takéto „trestné porto“ je potom len toto vysvetlenie:

- V Brne predpokladali, že československá známka 50 h s portrétom M. R. Štefánika (Pof. 346) na Slovensku už nie je platná, a preto podobne, ako v predchádzajúcich prípadoch, list zaťažili dvojnásobkom poštovného, teda 2 Kč.

- Na pošte Brno 2 vedeli o zmene taríf na Slovensku, ktorá vstúpila do platnosti 1. apríla 1939 a 5.IV.1939 už bola platná. Podľa nového sadzovníka poštovného na list do Protektorátu sa mali nalepiť známky v hodnote 2 Ks. Pretože na liste bola len hodnota 1 Ks, pridali doplatnú známku v hodnote dvojnásobku chýbajúceho poštovného.

V čase podania listu v Michalovciach na Slovensku platili použité známky a aj poplatok 1 Ks zodpovedali platnému sadzovníku. Nič na tom nemení ani skutočnosť, že v deň doručenia adresátovi už bol platný iný sadzovník. Postup pošty Brno 2 preto nebol v súlade s predpismi a jej pracovníci nemali list zaťažiť doplatným poštovým.

Každý z týchto príkladov ukazuje, že aj pošta sa mohla pomýliť a doplatné bolo vybraté neoprávnene. Ak vieme, že poplatok za poštovú prepravu bol už raz riadne zaplatený podávajúcim a dvakrát príjemcom, nebol tento omyl pre poštu až taký nevýhodný.

Pocła Napoleonovi I.

Francúzska aj Monacká poštová správa venovali jednu zo svojich vlnajších emisií Napoleonovi I. Dôvodom bolo 200. výročie jeho korunovácie pápežom za cisára (1804), keď ako najvyšší veliteľ francúzskeho revolučného vojska od tej doby až do roku 1812 neutrel po svojou armádou na pevnine žiadnu porážku.

Francúzsko pri tejto príležitosti vydalo hárček so šiestimi známkami, ktoré zobrazujú predstaviteľov hlavných zložiek jeho vojska. Na známkach sú zobrazení jazdecký strelec, kanonier, útočný jazdec, egyptský vojak, pešiak a nakoniec jeho cisárske veličenstvo na bielom koni. Podtlač hárčka tvoria dobové výjavy z bojov jeho armády. Všetky známky majú rovnakú hodnotu 0,50 €, predajná cena hárčka je však 4,60 €, keď príplatok 1,60 € je v prospech francúzskeho Červeného kríža. Hárček bol vytlačený viacfarebnou hlbkotlačou.

Monako, ako bezprostredný sused Francúzska, pripomenulo slávne časy cisára Napoleona I.

štyrmi známkami. Na dvoch je zobrazený sám cisár, keď na hodnote 2,40 € je v slávnostnom odevu pri korunovácii (obr.), na tretej (1,90 €) s cisárovnou Štefániou a na štvrtej (0,75 €) je najvyššie cisárske vyznamenanie - zlatý orol. Známkami navrhla A. S. Bissetová a vytlačené boli viacfarebnou hlbkotlačou. **Zc**

Veľké začína listom - a známkou

PostMail, listová služba Švajčiarskej pošty, začala v novembri minulého roka kampaň na podporu písania listov. Dôvodom bol od r. 2002 klesajúci počet prepravených listov vo Švajčiarsku. Pretože počet používateľov elektronickej pošty (e-mail) markatne rastie a počet posielaných krátkych správ (SMS) tiež stúpa, pošta očakáva, že do roku 2010 sa počet odoslaných listov zníži asi o 16 %. Predsa však aj v tomto časovom horizonte bude treba ročne spracovať 2,5 miliardy obálok a list si udrží svoje silné postavenie ešte dlhý čas. Ako

René Burri

svetoznámy švajčiarsky fotograf RENÉ BURRI, ktorý sa narodil v r. 1933 v Zürichu. Tu absolvoval umeleckopriemyselnú školu. Od r. 1956 Burri ako fotoreportér precestoval celú zemeguľu. Stal sa členom (a v súčasnosti je prezidentom) prestížnej fotografickej agentúry Magnum, do ktorej patrili aj legendy svetovej

fotografie Henri Cartier-Bresson a Robert Capa. Svetoznámy sa stal svojimi obrazovými sériami o Picasovi a Giacomettim a tiež portrétom kubánskeho revolucionára Che Guevaru z r. 1963. Pôsobil aj ako vojnový fotoreportér vo Vietname, Kambodži a na Strednom východe. V strede jeho živých fotografií sa nachádza človek, ktorý zapôsobí na diváka. Také sú aj snímky na známkach, vyvolávajúce spomienky alebo umožňujúce snívaj. A snáď aj navodia nutkanie siahnuť po papieri a pere.

Známky sú vyhotovené v samolepiacej úprave s perforáciou pomocou výseku. Ku každej známke je priradená prioritná nálepka. Známky boli vydané formou známkového zošitka s dvoma štvorcami známok. Päťfarebným ofsetom ich vytlačila tlačiareň Joh. Enschedé v holandskom Haarleme.

(Podľa článku U. Luderovej v časopise Die Lupe 1/05 spracoval Ivan Lužák)

ukázali výsledky aktuálneho prieskumu trhu, 80 až 90 % obyvateľov chce dostávať dôležité správy, napríklad stav konta v banke, účty alebo odpovede na reklamy najradšej v listovej obálke. Rovnako na blahoželania, pozvánky, dovolenkové a sviatočné pozdravy alebo svadobné oznámenia väčšina obyvateľov uprednostňuje listovú formu.

Významným krokom tejto kampane je vydanie štyroch výplatných známok (s rovnakou nominálnou hodnotou 1,00 CHF) dňa 3. 1. 2005. Ako posolstvo všetkým užívateľom je na nich vytlačený text „Veľké začína listom“, a to vo všetkých úradných jazykoch Švajčiarska, teda nemecky, francúzsky, taliansky a rétorománsky (na každej známke v jednom z týchto jazykov). Novinkou Švajčiarskej pošty je, že prvý raz sú na výplatných známkach reprodukcie fotografií. Ich námetom je láska v rôznom veku, s prívlastkami prvá, horúca, veľká a večná.

Nie sú to však hocijaké fotografie. Ich autorom je

Medzinárodný džezový festival

V kanadskom Montreali sa vlani v lete už po 25. raz uskutočnil Medzinárodný džezový festival. K tomuto veľkolepému hudobnému podujatiu kanadská pošta vydala príležitostnú známku. Pri jej volbe bola dost odvážna, keď

na známku vybrala pohľad na koncertné pódium s účinkujúcimi a zároveň na masu divákov. Napriek rozmerom známky

48 x 30 mm, nebolo možné takýto obraz dobre reprodukovať. Avšak aj tak mala známka veľký úspech. Vytlačená je 8-farebným ofsetom v nominálnej hodnote 49 centov. Podkladom bola originálna fotografia z koncertu v grafickej úprave K. Bradburyovej a W. Stewarta. **Zc**

Jubileum Košického zlatého pokladu

Pred sedemdesiatimi rokmi, 24. augusta 1935, sa pri stavebných prácach v suteréne budovy finančného riaditeľstva na Hlavnej ulici, dnes číslo 68, predtým sídlo Spišskej komory zriadenej v roku 1565 a do Košíc prenesej v roku 1567, našiel zlatý poklad, ktorý je najväčším hromadným nálezom zlatých mincí na Slovensku a patrí k najbohatším v európskom i svetovom meradle.

Robotníci vykopali medenú schránku okrúhleho tvaru s rytým dekorom, ktorá obsahovala 2920 kusov zlatých mincí, produktov 81 európskych mincovní, tri zlaté medaily kremnickej razby a 2,14 metra dlhú masívnu renesančnú zlatú reťaz. Lesk zlata tak ohúrili nálezcov, že mu celkom neodolali a tým sa zbavili nároku na zákonnú odmenu vo výške tretiny hodnoty pokladu.

Celková hmotnosť pokladu je 11 503 g zlata rýdzosti 23 karátov a 9 grémov (uhorské razby) a 23 karátov a 8 grémov (ostatné razby). Okrem jednej antickej tráckej mince – pozdného statéra Lysimacha (323-281 pr. n. l.), prípadne je to jej veľmi dobrá keltská napodobeni-

na, ktorá svojim časovým zaradením nezapadá do komplexu pochádzajúceho z 15. až 17. storočia, poklad obsahuje mince Uhorska, Sedmohradska, Nizozemska, Česka, Sliezska, Rakúska, Salzburského arcibiskupstva, Nemecka, Poľska, Švédska, Dánska, Anglicka, Belgicka, Francúzska, Talianska a Španielska. Tri medaily sú produktami kremnickej

medaily sú produktami kremnickej mincovne, z nich dve sa prisudzujú významnému renesančnému medailérovi Krištofovi Fuesslovi, jedna pochádza od neznámeho autora.

Košický zlatý poklad je sprístupnený verejnosti od januára 1970 v špeciálnom trezore v účelovej budove Východoslovenského múzea v Košiciach, pričom vlastníkom pokladu je Slovenská republika.

-vg-

Ďalší objav po rokoch

Pred vyše šesťdesiatimi rokmi 4. mája 1939 bola vydaná séria poštových známok pri príležitosti dvadsiateho výročia tragickej udalosti, smrti gen. Milana Rastislava Štefánika. Vyšli štyri hodnoty, a to 40h, 60h, 1 Ks a 2 Ks. Prvé tri hodnoty boli menšieho formátu, známka 2 Ks bola vydaná vo formáte väčšom. Známky boli vytlačené na papieri bez privesky, s rastrovaným leptom (40h, 60h a 1 Ks so zvislým rastrom, 2 Ks s vodorovným), perforované boli riadkovo, s rozmerom 12¹/₂. Na filatelistickom trhu sa neskôr objavili aj známky nezúbkované a tiež skúšobné tlačie (Špecializovaný katalóg ZSF 2001, str. 54).

Ako uvádza spomínaný katalóg, známka s číslom 36 (1 Ks) sa ojedinele vyskytuje so zmiešaným zúbkovaním 10¹/₂ : 12¹/₂ : 12¹/₂ : 12¹/₂ (C). Všetky známky s takýmto zúbkovaním pochádzajú z horného radu známok (ZP 1 až 10), pričom na exemplároch je nad zúbkovaním 10¹/₂ zúbkovanie 12¹/₂.“ Ako vzniklo toto zúbkovanie? V tlačiarňi pri kontrole zistili, že v hornej časti bolo zúbkovanie posunuté a tak tieto hárky boli perforované dodatočne, ale na inom zariadení, rozmerom 10¹/₂.

Už pred rokmi som predpokladal teoretickú možnosť, že môže existovať aj iné zúbkovanie ako sa uvádza v katalógu. Vychádzal som zo skutočnosti, že aj niektoré hárky Hlinkových známok boli dodatočne zúbkované, tiež rozmerom 10.

Moja predpoveď sa splnila – v roku 2004 sa na jednej z pražských aukcií objavil ľavý dolný štvorblok spomínanej známky Štefánik 1 Ks, na ktorom bolo pôvodné zúbkovanie 12¹/₂ posunuté, preto spodný rad známok bol perforovaný ešte raz, a to rozmerom 10¹/₂. Vystavil som na tento štvorblok ATEST. Myslím, že tento štvorblok v zbierke Slovenska je peknou ukážkou zúbkovania.

Ako som už spomenul, možno predpokladať, že v budúcnosti sa stretne aj s inými hodnotami tejto série so zúbkovaním C.

Svätopluk Šablatura

Tridsaťpäť rokov Slovenskej numizmatickej spoločnosti

Elena Minarovičová

Pri príležitosti jubilea SNS sa budú v dňoch 27. – 28. mája tohto roku konať v bratislavskej Inchebe už tradičné Bratislavské zberateľské dni. Pripomeňme si preto aspoň v krátkosti históriu a činnosť Slovenskej numizmatickej spoločnosti od jej vzniku.

Slovenskú numizmatickú spoločnosť možno charakterizovať ako dobrovoľnú záujmovú organizáciu zberateľov numizmatických pamiatok, profesionálnych numizmatikov a vôbec záujemcov o numizmatiku a príbuzné vedné disciplíny, ako faleristiku, heraldiku, sfragistiku, notafíliu, medailérske pamiatky, žetóny, odznaky atď.

Cieľom SNS je rozširovať poznatky získané vedeckým výskumom v oblasti numizmatiky, starať sa o zachranu numizmatických pamiatok na Slovensku a pomáhať členom pri budovaní ich vlastných numizmatických zbierok.

Na Slovensku postupne vznikali samostatné pobočky SNS, ktorých je v súčasnosti jedenásť. Mestá, v ktorých sídlia jednotlivé pobočky

sú Bratislava, Trnava, Trenčín, Nitra, Považská Bystrica, Prievidza, Martin, Banská Bystrica, Svit, Prešov a Košice.

V tomto krátkom príspevku nemožno vymenovať všetky vedecko-odborné a kultúrno-vzdelávacie podujatia, ktoré počas tridsiatichpiatich rokov realizovali jednotlivé pobočky a ústredný výbor SNS so svojim sídlom v Bratislave. Spomeňme teda aspoň v krátkosti niektoré formy činnosti SNS počas uplynulých rokov, čo všetko v rámci svojej pôsobnosti SNS urobila najmä v pro-

Medaila pri príležitosti Ustanovujúceho zjazdu SNS v Bratislave, 1970 (autor A. Peter), bronz, 70 mm, averz, reverz

Pred tridsiatimi rokmi, 17. 5. 1970, sa v Historickom ústave Slovenského národného múzea na Bratislavskom hrade konal Ustanovujúci zjazd Slovenskej numizmatickej spoločnosti (SNS). Zúčastnilo sa ho takmer 200 členov vtedajšej Numizmatickej spoločnosti československej (NSČS), ktorá od svojho zrodu v roku 1919 reprezentovala organizovaný numizmatický život aj na Slovensku.

Prvý pokus o založenie numizmatického krúžku NSČS v Bratislave vznikol v roku 1934 v Bratislave (o 70. výročí tohto krúžku sme písali v 2. čísle časopisu). V rokoch 1954 až 1967, bol zaregistrovaný mimoriadne zvýšený záujem o zbieranie numizmatických pamiatok, o organizovanú činnosť v tejto oblasti a tiež o vytváranie numizmatických krúžkov, združení alebo pobočiek v niektorých mestách na Slovensku. Tento záujem napokon vyvrcholil v roku 1970 založením samostatnej numizmatickej spoločnosti na Slovensku.

Ustanovujúcim zjazdom v roku 1970 bola Slovenská numizmatická spoločnosť slávnostne uvedená do života podľa stanov, ktoré dňa 4. januára 1970 schválilo MV SSR v súlade s vtedajším politickým vývojom v ČSSR na platforme štátoprávneho federálneho usporiadania. Následne 7. marca 1971 vyhlásili v Prahe aj Českú numizmatickú spoločnosť.

Medaila k 20. výročiu založenia SNS, 1990 (autor M. Kozuch), striebro patinované, 50 mm, tombak postríebrený alebo patinovaný, 75 mm, averz

spech vzdelávania a zvyšovania odbornej úrovne svojich členov.

SNS sa podieľala na práve a realizácii viacerých vedecko-odborných a kultúrno-vzdelávacích podujatí ako boli rôzne konferencie, semináre, výstavy, prednášky, tematické zájazdy. Systematicky budovala a buduje knižnice numizmatickej literatúry pri jednotlivých pobočkách a pravidelne organizuje aukcie numizmatického materiálu, vrátane numizmatickej literatúry a výmenné stretnutia zberateľov.

Jednotlivé pobočky vydávali resp. vydávajú pre členov časopisy (košické Správy SNS, Vademecum numizmatika, Spravodaj SNS, Numizmatika), zberateľské katalógy mincí (napr. Jízdný, M., Bílak M.: Zberateľský katalóg mincí Československa, 1978-1980, 1993, Škott, J.: Praktická rukoväť pre členov SNS a záujemcov o členstvo) a príručky (Minarovičová, E. – Bystrický, M.: Numizmatická príručka, 1984). Za pozornosť stoja samostatné publikácie niektorých pobočiek (Točka, I.: 30 rokov Slovenskej numizmatickej spoločnosti v Nitre 1972-2002, Jambor, L.: 30 rokov organizovanej numiz-

Medaila SNS „Za zásluhy o rozvoj numizmatiky na Slovensku“, b. l. (autor J. Hoger – M. Poldaufová), I. stupeň – med, II. stupeň – tombak postriebrený, III. stupeň – tombak patinovaný, 60 mm, avers, revers

Slovenská numizmatická spoločnosť v priebehu tridsaťpäťročného pôsobenia na Slovensku podstatne prispela aj k prehĺbeniu záujmu širokej verejnosti o záchranu numizmatických pamiatok, spojila amatérov a profesionálov do spoločnej numizmatickej práce. Ich zásluhou sa zberateľstvo na Slovensku dostalo na vyššiu úroveň. Cieľom SNS je aj naďalej zachovanie, ochrana numizmatických pamiatok a rozvíjanie tejto ušľachtilej formy záujmovej zberateľskej činnosti ako zdroja poučenia.

Pri príležitosti Bratislavských zberateľských dní 2005 a 35. výročia SNS organizuje Ústredný výbor SNS vyhodnotenie najkrajšej mince a papierového platidla na našom území od vzniku Československej republiky v roku 1918 až podnes. Najkrajšie tri mince a tri papierové platidlá budú vyhlásené počas zberateľských dní vo výstavných priestoroch Incheby v Bratislave

Medaila k 25. výročiu vzniku SNS, 1995 (autor M. Poldaufová), striebro, med, 50 mm, revers

matiky v Trenčíne 1970-2000, Soják, M.: 30 rokov činnosti Slovenskej numizmatickej spoločnosti, pobočky Svit-Tatry 1974-2004). Medzi aktivity nitrianskej pobočky patrí aj usporadúvanie „Hobby stretnutí“ pre širokú verejnosť a organizovanie pravidelných numizmatických búrz v Trenčíne.

Činnosť spoločnosti pozostáva aj vo vydávaní pamätných medailí pri príležitosti výročí významných slovenských historických osobností a udalostí. K 25. výročiu SNS vyšla v roku 1995 publikácia s prehľadom dovtedy všetkých vydaných medailí (Minarovičová, E.: Medaili a plakety Slovenskej numizmatickej spoločnosti).

200. výročie narodenia rozprávkára

Dánska poštová správa si pripomenula 200. výročie narodenia svojho spisovateľa Hansa Christiana Andersena (1805-1875), autora prekrásnych rozprávok, ktoré už vyše poldruha storočia formujú citovú výchovu detí, vpisujú do ich duší zmysel pre krásno, dobro, statočnosť a spravodlivosť. Na sile mravného posolstva jeho rozprávok čas nič neubral, naopak, niektoré dnes čitateľov (alebo divákov zdramatizovaných diel) oslovujú ešte nástočivejšie ako v dobe ich vzniku. Je dobré, že na tohto veľkého rozprávkára si spomenulo aj viacero ďalších poštových správ vydaním známky. Na ukážku som vybral z dánskej emisie známku s Andersenovým portrétom a faksimile jeho podpisu. Už aj preto, že portrét na známke je vyhotovený priam excelentne. **vk**

Dánske domy

Dánska poštová správa sa sústredila na zobrazenie vidieckych i mestských obytných domov a usadlostí za obdobie posledných 500 rokov. Vydanie známok so zaujímavými a vzácnymi architektonickými obytnými stavbami pošta naplánovala na viacero rokov. Emisný rad začal vydaním v roku 2002 domami postavenými v období rokov 1950 až 2000, nasledujúci rok boli vydané známky s domami postavenými v období rokov 1850 až 1950, v roku 2004 sa na známky dostali domy pochádzajúce z obdobia rokov 1700 až 1850 a v tomto roku, 12. januára 2005, bolo vydaných päť známok s domami pochádzajúcimi z rokov 1500 až 1665.

Na prvej známke (4,25 DK) je krásna a zachovalá hlavná budova v **Hjarup Manse** pochádzajúca približne z roku 1665. Pôvodne to bola fara, ktorá však bola za dánsko-švédскеj vojny zničená. Stavba je charakteristická pre architektúru s použitím ťažkého dubového dreva, aké sa používalo na Východnom Jutlande. Stavba bola v polovici šesťdesiatych rokov obnovená pomocou Národného múzea a stala sa chránenou pamiatkovou budovou, ktorá ešte slúži na jej pôvodný účel ako fara.

Na ďalšej známke (4,50 DK) je **Ejderstedova farma** na juhozápadnom Schleswigu. Stavba pochádza z roku 1653, ale niektoré časti domu sú staršie. Stavba má

charakteristický tvar so strmou strechou, aké sa stavali na močaristom teréne na Ejderstedskom polostrove. Stavba bola postavená na umelo

zdvihnutej platforme, aby farma bola chránená pred záplavami. Taškové murivo, bohatý inventár a drahá fajansová keramika nasvedčuje, že majitelia farmy patrili medzi majetnejšie vrstvy. Tento dojem podporuje aj priestorná kuchyňa, veľké pivnice, stajne a stodola. Objekt získalo múzeum v roku 1956 a v roku 1960 bol otvorený širokej verejnosti.

Tretia známka (7,50 DK) zobrazuje stavbu v **Provstegade**,

Randers pochádzajúcu pravdepodobne z roku 1650. Renesančná stavba má dve časti, prednú a postrannú.

Provstegade bola asi obchodná usadlosť, ktorá slúžila na bývanie rodiny a personálu i ako obchodné stredisko a skladiško. Stavba prešla viacerými úpravami, keď v roku 1945 bola rozobraná a v rokoch 1946-1947 znovu postavená a bolo v nej zriadené v ňom kožiarske múzeum.

Smithove dvory, Køge, pochádzajúce približne z roku 1550, sú ďalšie budovy zobrazené na známke hodnoty 9,50 DK. Køge je známy svojimi krásnymi a dobre udržiavanými hrazdovými budovami, z ktorých niektoré patria medzi najstaršie v Dánsku. Názov Smithove dvory dostali podľa mena kováčov, ktorí tam žili v rokoch 1809 až 1934. Charakteristickým prvkom stavieb sú nízke stropy na prízemí. Nízke časti domov boli zrekonštruované, pravdepodobne v 16. storočí.

Na poslednej známke série (16,50 DK) je zobrazený nádvorie **Karmelitného kláštora** v Elsinore, ktorého dátum vzniku sa odhaduje na rok 1500. Potulní mnísi prišli do škandinávského regiónu v 15. storočí za vlády kráľa Erika Pomorského. V priebehu jeho vlády boli postavené kláštory v Landskrone a Elsinore. Kláštor

Elsinore bol pred dokončením značne poškodený požiarom a mnísi museli získať prostriedky na jeho opravu a dokončenie.

Kláštor so štyrmi krídlami bol dokončený v roku 1500. Od roku 1536 kláštor slúžil aj ako útočisko pre chorých, chudobných a starých ľudí. Stavba v priebehu rokov slúžila na viaceré účely a v súčasnosti slúži ako administratívna budova pre Elsinorskú diecézu.

Známky boli vyhotovené podľa fotografií Jensy Lindeho, rytiny vyhotovil Martin Morck □ **vk**

Grand Prix de l'Exposition WIPA 2003 slovenskej známke!

Poštová známka emisného radu Umenie s reprodukciou olejomalby Ladislava Medňanského „Potok za humnami, na brehu“ zo zbierok Slovenskej národnej galérie zvíťazila v prestížnej medzinárodnej súťaže o najkrajšiu poštovú známku sveta a získala Grand Prix de l'Exposition WIPA 2003.

Známkový obraz potočného zátišia v grafickej úprave a ryteckom prepise Františka Horniaka Slovenská pošta vydala 9. mája 2003 ako jednu z posledných známok zhotovených technikou šesťfarebnej ocelotlače z plochých dosiek v Poštovej tlačiarne cenín a.s., Praha.

"Pri tvorbe známky som sa rozhodol pre šesťfarebnú ryteckú transkripciu, čo pomohlo k vernejšiemu a živšiemu pretlmočeniu obrazu," uviedol František Horniak o víťaznej známke. Pre autora, ktorý sa venuje známkovej tvorbe od roku 1991 a má na svojom konte vyše 140 známkových rytín, z čoho polovica patrí známkam, je ocenenie WIPA doteraz najvyššou poctou.

Vyhlasovateľ súťaže WIPA (Wiener Internationale Postwertzeichen Ausstellung) je medzinárodné združenie filatelistov so sídlom vo Viedni. Vzniklo v roku 1933 pod záštitou Medzinárodnej filatelickej federácie (FIP), ktoré organizuje svetové výstavy poštových známok v Rakúsku, každoročne hodnotí národnú známkovú produkciu a najkrajším známkam udeľuje prestížne ocenenie.

Znáмка má už tri domáce ocenenia. Získala dve ceny ministra dopravy, pôšt a telekomunikácií ako najkrajšia známka roka 2003 a ako najkrajšia známková rytina roka 2003. V ankete o najkrajšiu poštovú známku roka 2003 získala najvyšší počet odovzdaných hlasov. Z 1056 anketových lístkov dostala 292 hlasov (27,65 percenta).

Dielo Ladislava Medňanského (1852 Beckov - 1919 Viedeň) presahuje významom geografické ohraničenie krajiny a možno ho konfrontovať s najaktuálnejšími európskymi maliarskymi prúdmi druhej polovice 19. a začiatku 20. storočia. L. Medňanský študoval na Akadémii v Mníchove, na École des Beaux-Arts v Paríži. Mal ateliér na parížskom Montmartri. Žil striedavo v Strážkach, v Beckove, v Paríži, vo Viedni a v Budapešti. Po pobyte v Paríži sa jeho krajnomalba s náladovými motívmi z počiatočného obdobia rozvíjala pod vplyvom

impresionizmu. Krajínarske inšpirácie čerpal Medňanský v povodí Váhu a Popradu a v tatranskej prírode.

Prvou medzinárodne ocenenou slovenskou poštovou známkou bola známka Ludovít Štúr, ktorá v roku 1995 získala tretie miesto v súťaži Grand Prix WIPA. Aj v roku 1998 v rovnakej súťaži získala poštová známka Krajina v Terchovej tretie miesto. Najvýraznejší úspech vo svojej histórii dosiahla slovenská známková tvorba v roku 2000. Poštovú známku Dejiny poštového práva vydanú 18. decembra 2000, ocenenú cenou ministra dopravy, pôšt a telekomunikácií za najkrajšiu poštovú známku roka, vybrala odborná porota WIPA za najkrajšiu známku vydanú v roku 2000 na svete. Znáмка vytlačená technikou päťfarebnej ocelotlače z plochých dosiek podľa výtvarného návrhu akademického maliara Dušana Kállaya a v ryteckom prepise akademického maliara Rudolfa Cigánika získala naše historicky prvé 1. miesto vo svetovej súťaži Grand Prix de l'Exposition WIPA.

(z podkladov SP spracoval pem)

Filatelistická výstava Zbehy 2005

Filatelistická výstava ZBEHY 2005 (III. kategórie - premierová), sa pri príležitosti 250. výročia narodenia Jozefa Ignáca Bajzu uskutoční **od 10. septembra do 17. septembra 2005** v miestnom kultúrnom dome. Usporiadatelia sú Zväz slovenských filatelistov prostredníctvom nitrianskeho klubu filatelistov 52-51 a Obecný úrad Zbehy.

Jozef I. Bajza (1755 - 1836) bol rímskokatolíckym kňazom v Zbehoch v rokoch 1815 - 1828. Napísal prvý slovenský román „René mládenca príhody a skúsenosti“ a prispel ku kultúrnemu povzneseniu slovenského národa.

Zámerom usporiadateľa je na 100 výstavných plochých vystaviť v prvom rade nové exponáty a tie staršie exponáty, ktoré potrebujú obnoviť alebo zvýšiť kvalifikáciu. Vytvoria sa súťažné triedy národná, teritoriálna, námetová, poštovej histórie, poštových celín, aerofilatelie, maximafilie, jednorámových a malorámových expozícií a otvorená trieda. Vystavovať budú len dospelí, pretože v Košiciach sa organizuje súťažná výstava mladých filatelistov.

V bohatom filatelistickom programe výstavy sa uskutočnia Dni filatelie Slovenska a schôdza Komisie námetovej filatelie a Spoločenstva svätého Gabriela. Pripravuje sa preprava listových zásielok jazdcom na koni. Pošta bude používať dve príležitostné poštové pečiatky, k výstave a k jazdcovi na koni.

Ján Maniaček st.

Z GALÉRIE MAJSTROV ZNÁMKOVEJ TVORBY

Ivana Schurmannu môžeme označiť za stálicu na poli známkovej grafiky. Prvé známky vytvoril začiatkom 70. rokov pre vtedajšieho československého vydavateľa poštových známok. V tvorbe známkovej grafiky pokračoval v priebehu nasledujúcich rokov, keď vytvoril rad československých známok, na ktorý nadväzujú slovenské známky. Je stále aktívnym tvorcom známkovej grafiky.

I V A N SCHURMANN

maliar, grafik, ilustrátor,

Narodil sa 28. 6. 1935 v Bratislave. V rokoch 1956-1962 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave, kde absolvoval oddelenie voľnej grafiky a knižnej ilustrácie u prof. Vincenta Hložníka. Popri voľnej grafickej a ilustračnej tvorbe sa od roku 1972 pravidelne venuje

známkovej tvorbe. Za ilustračnú a grafickú tvorbu získal viaceré významných ocenení doma i v zahraničí. Roku 1976 získal striebornú medailu na Grand Prix International vo Francúzsku. Roku 1981 mu bol udelený titul zaslužilý umelec. V 80-tych rokoch pracoval vo funkcii predsedu Zväzu slovenských výtvarných umelcov. Umelec, grafik, jeden z najvýznamnejších slovenských tvorcov československých známok, keď podľa jeho návrhov ich bolo vydaných 40. Jeho tvorba získala rad ocenení pri výročných hodnoteniach známkovej tvorby v ČSSR.. V období viacerých rokov bol aj členom československej komisie známkovej tvorby.

Svoju voľnú tvorbu predstavil na početných domácich i zahraničných výstavách. Venuje sa voľnej grafickej a maliarskej tvorbe ako aj ilustrácii a grafickému designu. Zmenil miesto svojho pôsobenia, po rokoch strávených v Bratislave v súčasnosti žije a tvorí v Plaveckom Štvrtku.

Ivan Schurmann patrí k tej skupine slovenských grafikov, ktorí získali skúsenosti so známkovou tvorbou ešte v čase spoločného česko-slovenského štátu. Autor je známy najmä početnejšími realizáciami vytváranými s dôrazom na vyváženosť kompozície a s elegantne štylizovaným figurálnym alebo symbolickým motívom. Často bolo jeho úlohou stvárniť na známke náročné úlohy spoločensky závažného charakteru. Opakovane vytvoril emisie k výročiam zničenia obcí Lidice a Ležáky. Prvé realizácie z roku 1972 sú svedectvom jeho pracovnej metódy, v ktorej zovšeobecňuje skúsenosti zo svojej voľnej grafickej tvorby. Tieto známkové prvotiny mohli byť nielen miniatúrnymi známkovými grafikami ale

i formátovo rozmernejšími voľnými grafickými listami. Druhé spracovanie tejto témy, verzia o desať rokov neskôr, svedčí o vývoji, ktorým prešla známková grafika autora. Tému tentokrát podáva špecificky známko, výrazovými výtvarnými prostriedkami charakteristickými známkovej grafike. Graficky čisto a kresebne brilantne vykreslil tvár ženy poznačenej smútkom, ktorá je nositeľkou výrazu celej emisie. Výrazná čierna kresba tváre kontrastuje s červenou farbou ruže, farebnosť akcentuje dôstojnosť a pietny charakter. Podobne i druhá známka z tejto série používajúca symbolické zobrazenie rúk poranených ostnatým drôtom, je pôsobivým humánnym posolstvom i prejavom kultivovaného umenia známky.

V ďalšej Schurmannovej tvorbe dominuje snaha o estetické zvládnutie kompozície, vytvára nové tvarové variácie známych symbolov a spája ich v dekoratívne pôsobiaci a kompozične uzavretý celok. Vo viacerých známkových riešeniach je účinok postavený na ocelorytecky spracovanom hlavnom motíve. Charakteristické pre takýto prístup vnímaný cez prizmu estetiky sú známky emisného radu Bratislavské historické motívy 1986, 1987 a 1989, k výročiam osobností 1989 a najmä 1991, keď kresba na kupóne vytvára významný jednotiaci prvok a celej emisii dodáva osobitnú prízračnosť. Pestrosť Schurmannovej tvorby dokazujú aj štyri známky emisie Ochrana prírody 1990.

Pre slovenskú produkciu vytvoril návrh emisie 100 rokov Medzinárodného olympijského výboru s dômyselnou vyjadrenou myšlienkou kontinuity olym-

pijského hnutia, keď spojil na známke antického atléta odovzdávajúceho štafetu súčasnému pretekárovi (na obr. rytecká rozkresba). V emisii 75. výročia SND využíva tento skúsený známkový grafík hodnoty, ktoré poskytuje ocelorytecká reprodukcia a na nich stavia kompozíciu i výraz. Tieto princípy využíva aj pri emisii Slovenské povstanie 1848-1849. Podobne na ďalších známkach so športovou tematikou - Zimná univerziáda + EYOD (s 2 kupónmi) ako i na známke OH Sydney 2000, Majstrovstvá Európy v krasokorčuľovaní Bratislava 2001 či známka ZOH Salt Lake City 2002 v kontinuite s predchádzajúcou známko-

vo grafikou upevňuje pozície toho prúdu slovenskej známkovej tvorby, ktorý rozvíja pojem typickej ocelorytec-

kej známky, tak ako ju poznáme z tvorby predchádzajúcich desaťročí. Ocelorytina nie je však pre autora cieľom, ale prostriedkom na pôsobivé výtvarné vyjadrenie.

V početných emisiách autor s nevšednou ľahkosťou tmočí veľmi vážne témy i presne definované, zväzujúce a ťažko výtvarne vyjadriteľné zábery vydavateľa. Ako príklad takejto požiadavky uvediem známku k olympiáde v Sydney. Vo všeobecnosti krásna téma vyjadrenia športu a olympionizmu na známke, i keď často sa vyskytujúca v produkcii mnohých krajín, je pre výtvarníka príťažlivou výzvou, ale skúste vyjadriť prostredníctvom strelby, i keď našťastie iba „športovej“, myšlienku olympionizmu, športového zápolenia a radosti z pohybu. Na druhej strane ako neľahkú požiadavku možno vidieť i vianočnú tému, najmä ak má byť vyjadrená netradične, objavne, ak sa má odlišovať od predchádzajúcich vydaní i od bežne dostupných pohľadníc a hlavne, aby sa páčila všetkým. Vianočná známka z roku 2003 je autorovým pôvabným a originálnym riešením tejto témy.

Mimoriadnu pozornosť si zasluhuje emisia Spravodlivým medzi národmi. Vedieť podať túto nesmierne citlivú tému bez páťosu, ale hlboko pôsobivo a nefalšovane humánne, tak ako ju podáva Ivan Schurmann, je svedectvom veľkého umelca a citlivého človeka. Napriek miniatúrnym rozmerom známky vnímame monumentalitu jej vyjadrenia.

A v tom je krásna známková grafika, vedieť na malom formáte vytvoriť veľké dielo, ktoré nesie krásnu myšlienku a ktoré vie osloviť každého pozorovateľa, i toho, ktorý známke venuje iba letmú pozornosť, i toho, ktorý ako filatelista známku dôkladne skúma.

Antónia Paulinyová

Kaštieľ v Koplastovciach

Alexander Urminský

Kaštieľ v Koplastovciach nepatrí medzi zvlášť známe panské sídla. Vyznačuje sa však takým počtom vydaných pohľadníc, že ho možno nimi podrobne dokumentovať.

Obec Koplastovce sa nachádza na ceste z Piešťan do Hlohovca popri ľavej strane rieky Váh, pre domácich „pod horou“, necelých 5 km od Hlohovca, v nadmorskej výške 165 m. Po prvýkrát sa spomína v roku 1113 ako Locuplot alebo Cuplot, prislúchajúca k Nitrianskemu hradu a neskôr k Zoborskému opátstvu. Ďalšie názvy obce boli Kaplath, Koplastowetz. V obci sa nachádzajú sírnaté prameňe 30° C teplé, ktoré obyvatelia používali na namáčanie konopí. Donedávna tam bolo zriadené aj verejné kúpalisko. V novembri 1920 obec vyhorela. Súčasťou panstva bola aj obec Čanádov (Czanad). Zanikla buď povodňami v rokoch 1746-61 alebo zemetrasaním v roku 1763. Do začiatku 20. storočia sa z obce zachovali hospodárske budovy-majer majiteľov panstva, ktorý vybudovali asi v 19. storočí na chovanie dobytku.

Počiatky kaštieľa nie sú písomne doložené. Bol postavený pred rokom 1613, keď sa vykonala jeho prvá prestavba, datovaná klenovým kameňom vo vstupnej bráne. Pôvodne renesančný kaštieľ bol prestavaný druhýkrát v rokoch 1902-3. Už predtým boli pristavené dve klasicistické kúrie na jeho nádvorí. Ide o jednopodlažný podpivničený objekt. Pivnice pôvodného kaštieľa slúžili ako úkryt poddaných pri nájazdoch Turkov, keď mal objekt aj charakter pevnosti (pozri pevnostný múr a nárožné hradby). Kaštieľ pôvodne slúžil starej poľskej šľachtickej rodine Kochanovski, ktorá dostala výsadnú listinu už v 13.-14. storočí. Rodina Frideckých dostala šľachtický titul 21.VIII.1694 od Leopolda I. za zásluhy v bojoch proti Turkom. V roku 1812 sa priženil na panstvo Jozef Fridecky (+1831), ktorý si vzal za manželku Tereziu Kochanovsku (+1853), sestru vtedajšieho pána kaštieľa, Ambruša Kochanovskeho. Z dôvodov nebezpečenstva odňatia majetku Kochanovcov pre ich účasť

na proticisárskom odboji, preniesli sa majetkové práva na sprobuznenú rodinu Fridecký, odvtedy používajúcu prídomok de Kaplath et Csenede.

Areál kaštieľa je situovaný popri hlavnej ceste cez obec, kde je odbočujúca cesta k Váhu, k pôvodnému vážskemu brodu. Na pohľadnici č. 1 je starší jednopodlažný objekt, pôvodne postavený v pôdoryse U. Po prestavbe v rokoch 1902-3 sa pôdorys uzavrel do obdĺžnikovej klasicistickej stavby. Na pohľadnici č. 2 je druhá strana tohoto objektu s radom prestavaných toskánskych stĺpov. Miestnosti majú po prestavbe ploché stropy, s výnimkou jednej miestnosti, kde sa zachovala krížová hrebeňová klenba. Na pohľadnici č. 3 je pohľad od stĺpo-

radia hlavného objektu smerom ku vchodu do areálu a k Váhu, po odstranení pevnostného múra. Na pohľadnici č. 4 je ďalší jednopodlažný objekt s pôdorysom tvaru L, situovaný pozdĺž hlavnej cesty. Tento má na nádvornej časti fasád otvorené stíporadie z oblých murovaných stĺpov. Na pohľadnici vidíme aj časť nádvorcia s parkovou úpravou. Pôvodný pevnostný múr je na pohľadnici č. 5. Rohová bašta je paradoxne omietnutá. Znamená to, že pohľadnica je spreď roka 1902, lebo počas prestavby v rokoch 1902-3 bol múr zbúraný a omietka z oboch rohových bášť odstránená. Ukázala sa ich pôvodná kamenná tvár, ktorú vidíme na pohľadnici č. 6, a obe bašty na pohľadnici č.7. V ohrade medzi baštami je brána s portálom zaklenutým klenovým kameňom určujúcim dátum prvej prestavby v roku 1613. Pohľadnica č. 8 zobrazuje centrálnu miestnosť interiéru pôvodnej renesančnej časti kaštieľa. Pohľadnice č.1, 3, 4, 6, 7, 8

sú z produkcie fotografa-tlačiaru Jána Vykopala zo Žiliny a Piešťan (Wykopal Janos Zsolna es Postyén). Ten mal fotoateliér vo vile Loeger v Piešťanoch pri Kolonádovom moste. Majú sériové čísla 7442, 44, 45, 47, 48, 49, 7451, 7540 a 7674. Je možné, že séria mohla byť súvislá, čo by bolo v prípade, že zákazka bola robená naraz. Pohľadnice sú s krátkou adresou a ich posielanie je doložené približne obdobiem od roku 1912 do 40. rokov 20. storočia. Pohľadnice č. 2 a 5 majú dlhú adresu a vydavateľ nie je uvedený. Okrem adresných línií je vľavo hore iba text Levelező-lap.

Po roku 1948 mal kaštieľ osud podobný mnohým iným pánskym sídlam. Najskôr bol z neho sklad pre rôzne firmy, neskôr patril družstvu. Aby mohli areálom prechádzať traktorom bez otáčania, zbúrali a rozšírili bránu, v ktorej bol klenový kameň. Nový majiteľ, keď obnovoval bránu získal pôvodný klenový kameň, ktorý mal 400 rokov, od miestneho občana. Ten kedysi našiel povaľujúci sa kameň a vzal ho domov. Používal ho ako záťaž do sudu na kapustu.

Medzi Madunicami a Koplotvcami bol po stáročia kónsky brod. Cez tento chodil na návštevu rodín Kochanovských a Frideckých básnik Ján Hollý, ktorý viedol v Madunicach faru. Ako doklad o spriaznenosti svedčia Hollého básne: „Na Ambruša Kochanovského (Jediná čnosť šťastných čiňi)“,

a „Na včelín Edvarda Kochanovského“. Po požiari fary a poškodení zraku ponúkli Hollému (píše to v liste LACKOVIČOVI), „že ma zadarmo bude chovať, aby som býval v hornej alebo dolnej bašte, kde sú pekné izby a plechové kachle, aby som si do nich prikladal polienka ako budem chcieť, aby mi nebolo zima, ješť keď budem chcieť s nimi, alebo keď nie, že mi tam obed bude posielat, aj dobrého vínka koľko budem chcieť“. Svedčí to o oddanom priateľstve, o tom že išlo o slušných ľudí, ich liberálnom vzťahu k Slovákom i k slovenskej literatúre.

Pohľadnice vravia často o mnohom. Aj tento príbeh je toho dokladom. Pomáhajú nám poznávať históriu. Nabáda nás tiež k tomu, že nazhromaždené pohľadnice v rodinnej pozostalosti alebo po zberateľoch pohľadníc treba uschovávať spolu, vtedy je ich výpovedná hodnota vyššia.

Zaniknuté kúpele na historických pohľadniciach (2. časť)

Magdaléna Pekárová

Liečebný dom Jánošík, na balkóne a pri vchode odpočívajúci ľudia, poštou použitá r. 1925

Budova reštaurácie, pred ňou stoja ľudia, dlhá adresa, vydal Germšca Pál, Poprad, poštou použitá r. 1904

KÚPELE GÁNOVCE

Medzi staré, obyvateľmi Popradu a blízkych obcí hodne navštevované kúpele patrili Gánovce. Nachádzali sa v južnej časti Popradskej kotliny v doline Gánovského potoka v nadmorskej výške 650 metrov. Liečili sa v nich pacienti s chorobami zažívacieho ústrojenstva, žilcových ciest a látkovej premeny.

Obec Gánovce je známa nálezom travertínového

Známy Herlanský gejzír okolo ktorého je množstvo ľudí, vydal Alexander Lipót, kúpele Herlany, poštou použitá okolo r. 1912

odliatku lebky neandertáľca, kveteny a zvyškov zvierat z neskoršej doby ľadovej.

Prvá písomná zmienka o prameňoch pochádza z roku 1718. V rokoch 1877 až 1879 Viliam Zsigmondy navrhol zachytiť minerálnu vodu vrtom. Tento návrh sa realizoval a okolo vrtu boli postavené kúpeľné budovy s dvoma bazénmi. Avšak počet stálych kúpeľných hostí bol nízky. Chýbala ubytovacia kapacita a lepšia starostlivosť o pramene i balneoterapeutické zariadenia. A tak tieto malé kúpele počas prvej svetovej vojny zanikli. Kúpeľné objekty s bazénom sa v neskoršom období využívali na rekreačné účely.

KÚPELE HERLANY

Kúpele Herlany sa nachádzali východne od mesta Košice v nadmorskej výške 365 metrov na úpätí Slanských hôr. Okolité vrchy sú pokryté ihličnatými lesmi. Liečili sa v nich pacienti s chorobami žalúdočnými, črevnými, srdcovo-cievnyimi, s chorobami obličiek, látkovej premeny a málokrvnosťou.

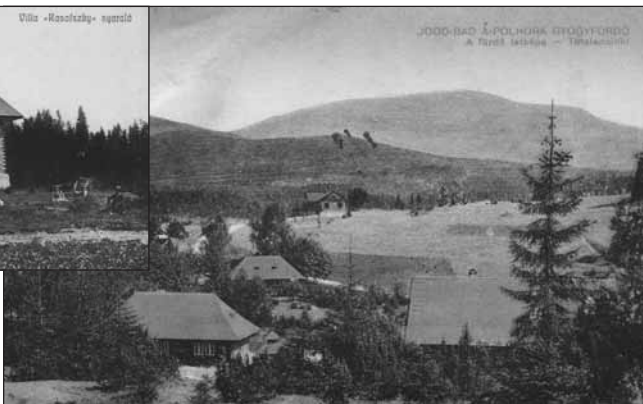
I keď pramene boli známe už v 17. storočí, na liečebné účely sa začali využívať až v polovici 18. storočia. K liečbe patrila aj pitná kúra. V polovici 19. storočia, ako majetok štátu, patrili medzi dobre vybavené kúpele. Na zabezpečenie dostatočného množstva termálnej vody v rokoch 1870-1875 sa uskutočnili vrtné práce. Jeden z prameňov, známy ako Herlanský gejzír, navrhol Viliam Zsigmondy a z neho sa plnili vaňové kúpele. Po vyvrátení gejzíru kúpele nadobudli veľkú obľúbenosť najmä medzi šľachtou.

Počas prvej svetovej vojny boli kúpele zdevastované. Vynaložilo sa veľké úsilie, kým sa odstránili vojnové škody, takže prvá povojnová sezóna sa začala až v roku 1922. Svoj kúpeľný ráz celkom stratili po druhej svetovej

Vila Rasófszky, pred ňou odpočívajúci ľudia, vydal Magyar Levantei, Budapešť okolo r. 1910

vojne, keď sa neobnovili poškodené objekty, a preto bola kúpeľná liečba zastavená. Niektoré objekty po menších opravách slúžia dnes ako rekreačné stredisko.

Celkový pohľad na kúpele Oravská Polhora, v pozadí zalesnené vrchy, poštou použitá r. 1909

KÚPELE ORAVSKÁ POLHORA

Na severe stredného Slovenska pri meste Tvrdošín sa nadmorskej výške 750 m nachádzali kúpele Oravská Polhora. Nad kúpeľmi sa vypína majestátny vrch Babia Hora a vedľa nich tečie potok Polhoranka. Liečili sa v nich choroby štítnej žľazy (struma), kožné a ženské choroby, tuberkulóza kostí, choroby látkovej premeny a cukrovka.

Solné pramene pri Oravskej Polhore sa spomínajú už v 16. storočí. Využívali ich obyvatelia okolitých obcí na liečbu niektorých chorôb najmä štítnej žľazy.

Budova riaditeľstva a časť parku, vydal Nyulászai Béla, Košice, poštou použitá okolo r. 1910

Liečebné pavilóny v Oravskej Polhore, vydal M. Stein Námestovo, poštou použitá r. 1910

Lekárske využívanie sa začalo až začiatkom 19. storočia, po chemickom preskúmaní prameňov. Na základe rozboru bola slaná jódobrómová minerálna voda vyhlásená za liečivú a vhodnú na kúpeľné využitie. V roku 1864 sa slovenský poslanec uhorského smenu František Skyčák podujal pri Oravskej Polhore zriadiť kúpele. Bolo tu postavených 10 drevených pavilónov, kúpeľný dom, dom pre lekára a personál, reštaurácia a vybudovaná bola kúpeľná promenáda. Stálym kúpeľným lekárom sa stal námestovský lekár F. Stein.

Kúpele dobre prosperovali až do konca prvej svetovej vojny. V roku 1918 ich zničili a vyrabovali miestni obyvatelia. Všetky neskoršie pokusy obnoviť kúpeľnú liečbu pre nedostatok finančných prostriedkov zlyhali, a tak kúpele definitívne zanikli.

Poloha kúpeľov, čistý horský vzduch, zalesnené okolie a najmä ojedinelosť minerálnych prameňov (chemickým zložením) ich predurčovali k popredným kúpeľným miestam na Slovensku. Škoda, že po druhej svetovej vojne ani neskôr potom sa nikto nepodujal obnoviť ich činnosť. ■

Villa Sokol v kúpeľoch Herľany, vydal J. Boháčka, Herľany v r. 1934

MALÁ ŠKOLA FILATELIE (16)

PRE MLADÝCH AJ SKÔR NARODENÝCH

Štefan J. Pliška

Celistvosti sú ďalším predmetom zberateľského záujmu, s ktorým sa stretávame na našom putovaní. Sú to vlastne celiny, listové obálky, pohľadnice a iné formuláre (napr. balikové sprievodky) so znakmi poštového použitia, ako sú pečiatky, rôzne poštové nálepky a poznámky a pod. Podľa času ich vzniku môžeme celistvosti zaradiť do dvoch základných časových období, a to predznámkové (niekedy nevhodne nazývané ako predfilatelistické) a známkové obdobie. Prvé, teda **predznámkové obdobie**, ako aj samotný názov napovedá, spadá do času pred používaním (vydaním) prvých poštových známok na danom území. U nás je to obdobie pred 1. júnom 1850, t.j. predtým ako boli vydané prvé rakúske známky, platné aj na našom území. Tieto celistvosti sú zaujímavé najmä ručne písanými poznámkami o mieste odoslania (pečiatky sa začali u nás vo všeobecnosti používať až koncom 18. storočia), výške poštového poplatku, ako aj údajmi o smerovaní zásielky. **Známkové obdobie** na celistvostiach je však oveľa rôznorodejšie, a tým aj pritažlivejšie než predchádzajúce. Treba si však uvedomiť, že za celistvosti nemožno považovať výstrižky z korešpondencie so sebapestrejšou frankatúrou, ani odstrižky z peňažných poukázok alebo

balikových sprievodiek. Na celistvostiach sa okrem iného bežne stretávame s rôznymi nálepkami alebo pečiatkami, vyjadrujúcimi spôsob prepravy (letecky, súrne – expres, prioritne, doporučené a pod.) alebo rukopisnými poznámkami (hmotnosť, vyznačenie doplatného, dôvod vrátenia zásielky a pod.). Takéto celistvosti sú nielen vhodným doplnkom zbierky, ale aj dokladom o rozmanitosti poštových služieb.

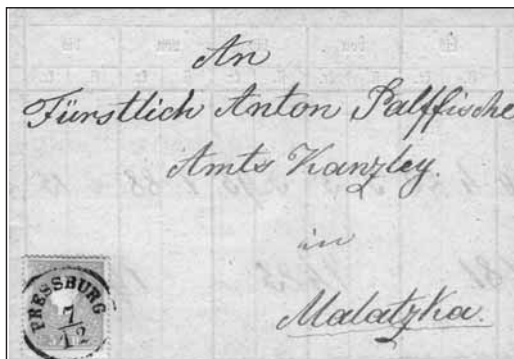
Pri pozornejšej prehliadke celistvostí niekedy „objavíme“ použitie známok dvoch vydavateľov (štátov) na jednej zásielke. Stáva sa to najmä pri štátoprávných zmenách, ak jeden štátny útvar zanikne a je nahradený iným. V takom prípade známky zaniknutého štátneho útvaru platia naďalej po určitý čas, spravidla do vydania vlastných známok. Takýmto známkam alebo celistvostiam hovoríme **predbežné**. Ak po vydaní známok novým štátnym útvaram platia po určitý čas aj pôvodné známky, hovoríme im **súbežné**.

Po príklad môžeme zísť do nedávnej minulosti, keď po zániku Československa k 1. 1. 1993 vznikli dva nové štátne útvary Česká republika a Slovenská republika. Na území oboch nových štátnych útvarov platili **súbežne** s vlastnými vydanými známkami a celinami aj známky a celiny Československa, a to do 30. 9. 1993. Keďže prvá známka Slovenskej republiky bola vydaná 1. 1. 1993 (Štátny znak), **známky Československa neboli predbežnými známkami Slovenskej republiky**. V Českej republike bola však prvá známka vydaná až 20. 1. 1993, preto známky Československa boli do tohto času aj predbežnými známkami ČR.

Pri takýchto, ale aj ďalších celistvostiach si v prvom rade všimame, či ide o poštové alebo zberateľsky účelové použitie. Poštovo účelové celistvosti sú také, na ktorých hodnota nalepených známok zodpovedá tarife

Predznámkový list odoslaný 28. septembra 1831 do Znojma

List so známkou 2. rakúskej emisie odoslaný 7. 12. 1860 z Bratislavy do Malaciek

za príslušný poštový úkon a majú aj ďalšie potrebné náležitosti (označenie druhu zásielky, odtlačok alebo odtlačky pečiatky). Naproti tomu zberateľsky účelové celistvosti sa v zásade vyznačujú nápadne pestrou frankatúrou, kombináciami známok rôznych vydaní, celými sériami, nepoštovými doplnkami a sú väčšinou prefrankované. Zaradeniu celistvosti do jednej alebo druhej skupiny môže pomôcť napr. aj posúdenie, či nalepené známky

ku alebo dennou pečaťou z miesta viažuceho sa k zobrazenému námetu.

Rôzne **pamätné listy** so známkami a príležitostnými pečaťkami nie sú celistvosti a majú iba spomienkový účel, i keď sú často vydávané aj poštovými správami. Sú predmetom zberateľského záujmu, ale ich filatelistická hodnota je sporná. ■

Celistvosti, ktoré vznikli z potrieb poštovej prevádzky: list z obdobia menovej reformy v r. 1953 (vľavo), list z r. 1945 so služobnými známkami (dole)

v čase ich poštového použitia sa mohli reálne vyskytovať na poštovej priehradke.

Ďalšou skupinou celistvostí, ktoré sa tešia obľube zberateľov sú **obálky prvého dňa vydania** (FDC) a analogické pohľadnice (Carte Maximum – CM).

Obálky prvého dňa môžu byť taktiež poštovo alebo zberateľsky účelové. Poštovo účelové sú také, ktoré boli v deň vydania známky aj skutočne poštu prepravené, sú presne vyplatené a odtlačok pečiatky má dátum vydania známky.

Zberateľsky účelové obálky sú vopred pripravené, známky (nie vždy zodpovedajúcej tarify) sú vopred opečiatkované pečiatkou dňa vydania. Takéto obálky vydáva poštová správa alebo aj obchodníci s filatelistickým tovarom. V niektorých prípadoch (aj u nás) ich možno stanovenú dobu používať v poštovej preprave.

Analogické pohľadnice sú vyslovene zberateľsky účelovou celinou, na ktorej je známka obrazovo zhodná s motívom pohľadnice a je opečiatkovaná príležitostnou pečiat-

Známky ČSR platili súbežne so slovenskými do 30. 9. 1993 (list z 26. VIII. 1993)

FIRMA ZBERATEĽ

stále vykupuje

**HODNOTNÉ ZBIERKY I JEDNOTLIVÉ
ZNÁMKY, MINCE A POHLADNICE**

Poradenská služba - Zásielková služba
Diskrétnosť zaručená - Platba v hotovosti

Predajňa:

831 02 Bratislava, Račianska 17

☎ 02 / 44 250 149

e-mail: zberateľ@nexta.sk

Otvorené pondelok až piatok
od 10⁰⁰ do 18⁰⁰ hod.

ALBUM ZIKA

NEHLADAJTE MA DOMA,
NÁJDETE MA NA INTERNETE

www.albumik.sk

MZIKA@HOTMAIL.COM

TEL/FAX.: 02 / 4342 9386

Uložte svoje zbierky do kvalitných
predtlačných albumových listov
firmy SCHAUBEK zasklenených
havidkami s čiernym alebo bielym
podkladom.

K dispozícii sú albumové listy známkových krajín Európy aj Zámoria od začiatku existencie poštových známok až podnes. Možno si zakúpiť aj jednotlivé ročníky, aj jednotlivé chýbajúce listy, tiež rôzne typy voľných listov. Listy sa dajú uložiť do krúžkových, skrutkových alebo perových dosiek, ktoré tiež nájdete v našej ponuke.

Kontaktujte nás na adrese:

SIMCO, s.r.o., Astrova 1, 010 08 Žilina
alebo na tel./ fax. čísle: 041/ 5653 752

FILATELIA ALBUM

predávame a vykupujeme

**ZBIERKY ZNÁMOK, MINCÍ,
STARÝCH POHLADNÍČ,**

CELISTVOSTÍ

**A OSTATNÝ FILATELISTICKÝ
MATERIÁL**

FILATELIA ALBUM

Lazaretská 11

811 08 BRATISLAVA

telefón / fax: + 421 - 2 - 5296 7411

www.matchboxmuzeum.sk

Ervín SMAŽÁK

Lotyšská 16

821 06 Bratislava

tel.: 02/45246 518

Propagácia športových podujatí na poštových materiáloch (prítláče, príležitostné poštové ☺ a strojové príležitostné ☺)

Sprostredkovateľská činnosť vo filatelii. Zásielková služba (novinky SR, ČR).

Ponúkam známky, FDC, celistvosti, katalógy a ostatné poštové materiály na tému Olympia a šport (celý svet).

Vykupujem kvalitný poštový materiál na tému Olympia a šport (celý svet).

Prijímam do komisionálneho predaja poštový materiál na tému Olympia a šport (celý svet).

Členovia SSOŠF pri Slovenskom olympijskom výbore majú **10% -nú zľavu** na materiály firmy ERVO.

Firma

Námestie SNP č.37, ☎ 045 / 5320250-51

Predávame a vykupujeme materiál z oblasti

**filatelie, numizmatiky, notafílie,
filokartie, telefónnych kariet**

Zároveň poskytujeme bezplatne poradenskú službu a
ohodnocovanie materiálu.

Pre členov Klubu Filatelie a abonentom časopisu
Zberateľ poskytujeme 5% zľavu

SÚŤAŽ O KVET ZBERATEĽA

Vážení čitatelia,

ani sme sa nenazdali a už sme v štvrtom kole štvrtého ročníka našej súťaže o Kvet Zberateľa. Ako sme v minulom kole o tejto rubrike a jej stálych priaznivcoch uviedli, tak nám to vaše hlasy potvrdzujú. Má nielen svojich stálych priaznivcov, ale pribúdajú aj noví. Sme radi, že týmto spôsobom prejavujete záujem o preverenie vlastných vedomostí a zároveň pomocou vašich hlasov jednotlivým príspevkom môžeme čo najlepšie zabezpečiť takú skladbu príspevkov, aby boli zaujímavé a pútavé pre čo najširší okruh čitateľov. Preto nás teší, keď hlasy rozdélite medzi čo najviac autorov ako to bolo v tomto kole – bodovalo až 18 príspevkov. Z týchto dôvodov sa budeme snažiť priniesť aj niečo nové a zároveň dáme priestor aj vašim hlasom, ohlasom a názorom, ktoré budeme pravidelne uverejňovať. V súťaži pokračujeme tak ako sme v úvodnom kole uviedli; v tomto roku ju orientujeme na československé známky vo vzťahu k slovenským námetom, významným umeleckým dielam, k ich autorom, a k ďalším významným skutočnostiam týkajúcich sa Slovenska.

Najprv však aj dnes v prvej časti vyhodnotíme druhé (2.) kolo nového ročníka súťaže a v druhej časti vyhlásime súťažné otázky 4. kola našej súťaže.

■ Vyhodnotenie 2. súťažného kola:

1. otázka – fragment z druhej strany obálky správne identifikovalo všetkých 51 súťažiacich - vyobrazený bol detail zo známky č. 2055, reprodukcia obrazu Odolnosť od Martina Benku vo vynikajúcom ryteckom prepise M. Ondráčka, ktorá vyšla v emisnom rade Umenie v roku 1973.

2. otázka – správna odpoveď na otázku „Ktorý významný slovenský umelec je autorom diela na známke a uveďte ešte aspoň jednu známku, na ktorej je ďalšia reprodukcia tohto umelca“, mala byť: Martin Benka, a ďalšia známka s dielom tohto umelca je napr. Pof. č. 2870 „S batohmi“, ktorá vyšla v emisnom rade Umenie v roku 1988. Na otázku správne a v celom rozsahu odpovedalo 50 súťažiacich, keď jeden súťažiaci na túto otázku neuviedol odpoveď.

Na 3. otázku - (ktorý článok sa v januárovom čísle Zberateľa najviac páčil), hlasy súťažiacich aj tentokrát víťazstvo prisúdili **Š. J. Piškovi - Malá škola filatelie (14) – Tlačové a priehradkové listy, zošitky** (31 hlasov). Druhé miesto, opäť s odstupom štyroch hlasov zis-

kala **A. Paulinyová: Z galérie majstrov známkovej tvorby – R. Cigánik** (27 hlasov), 3. miesto s výraznejším odstupom (16 hlasov) získal príspevok: **Kúpele Dudince na historických pohľadniciach od M. Pekárovej**. Štvrté miesto s 13 hlasmi získal **S. Šablátúra** s príspevkom **O nezúbkovaných známkach**. Na 5. mieste (12 hlasov) sa umiestnili príspevky **L.K.: Osudy posádky kríženika Kaiserin Elisabeth S.M.S. a M. Gereca: Špecializácia slovenských výplatných známok (13)-Rožňava 20 Sk.** 10 hlasov a tým 6. miesto získal **M. Bachratý s príspevkom Bratislava 1919**. Na siedmom mieste (9 hlasov) sú dva príspevky: **A. Antes-Je „modrý Štefánik“ prvou známkou Slovenska?** a **R. Klíma: K problematike luminiscenčných vlastností papiera čs. známok**. 6 hlasov a tým 8. miesto získal **J. Jankovič** za príspevok **Poštový úrad na Trati mládeže**. Ďalšie hlasy (1 až 3) súťažiaci priznali ešte ďalším ôsmim príspevkom.

Výhercami 2. kola nového ročníka súťaže sú **Jozef Hudáč z Nitry** (nákupná poukážka firmy Zberateľ na nákup tovaru v hodnote 250 Sk) a **Marta Čižmárová z Trebišova** (zásobník na známky, formát A 4, 8-listový). Srdečne blahoželáme!

■ 4. - aprílové KOLO SÚŤAŽE

Do 4. kola nového ročníka súťaže sme pripravili tieto otázky:

1. otázka znie: Z ktorej československej známky je fragment, vyobrazený na druhej strane obálky, z akej emisie a v ktorom roku bola vydaná?

2. otázka znie: Ktorý významný slovenský umelec je autorom výtvarného návrhu známky a uveďte ešte aspoň jednu známku, ktorá vznikla podľa návrhu tohto umelca.

3. otázka znie: Napíšte troch autorov a názvy ich článkov, ktoré sa vám v aprílovom čísle časopisu Zberateľ najviac páčili.

Vaše odpovede s poznámkou „Súťaž“ očakávame do 6. mája 2005. Za účasť v súťaži vopred ďakujeme a tešíme sa na vaše odpovede. Redakcia

MÁTE SLOVO

Na uverejnenie svojho príspevku (o modrom Štefánikovi) reagoval **Antun Antes** z Chorvátska: *Veľmi ma potešilo, keď mi poštár priniesol Zberateľa č. 2, v ktorom som našiel svoj článok. Je to dobrý pocit, keď redakcia list obvyčajného filatelistu posúdi tak, že by mohol zaujímať aj ďalších čitateľov a uverejní ho. Časopis som prečítal od prvej do poslednej stránky, je plný krátkych a dobrých článkov „bez veľkej vedy“, písaný pre bežného zberateľa, a tých je väčšina. Idete správnou cestou.*

Zaujímavosti z histórie predmincových platidiel (I. časť Kauri)

Elena Minarovičová

Pri prehliadke rozličného numizmatického materiálu prezentovaného pred aukciou alebo na burze, sa zberatelia často stretnú s predmetmi, ktoré akoby do numizmatiky nepatrili, pretože svojím tvarom mince vôbec nepripomínajú.

Tieto artefakty však do numizmatiky patria. Sú to predmincové platidlá, známe už od mladšej doby kamennej a v niektorých krajinách používané ešte aj v súčasnosti. Rôznorodosť predmincových platidiel je veľmi veľká, pretože, ako som uviedla, v mnohých prípadoch sa nepodobajú bežným platidlám, a skôr ako numizmatici ich poznajú viac archeológovia a iné vedné odbory. Hoci sa na našich numizmatických aukciách vyskytujú sporadicky, vo väčšom počte ich môžeme objaviť v zahraničných aukčných katalógoch.

Predmincové (naturálne, primitívne) platidlá plnili úlohu výmenného prostriedka ešte pred vznikom ražených kovových peňazí. Mávali najrôznejšiu podobu. V stredomorí sa ako prostriedok výmeny používali mušličky kauri, v Mexiku kakaové bôby, v starom Ríme dobytok, v Poľsku soľ, inde zasa plátno (od toho slovenský výraz platiť), ale aj rôzne potraviny, nástroje, ozdoby. Mušličky kauri slúžili v najstaršom období ako výmenný prostriedok vo viacerých krajinách. Numizmatická literatúra sa zaoberala fenoménom kauri už od 17. storočia. Zberatelia môžu ešte dnes v etnografickom a niekedy aj v mincovom obchode, získať šnúry z mušličiek kauri. Boli vyhľadávané najmä pre špeciálne univerzálne alebo systematické zbierky platidiel.

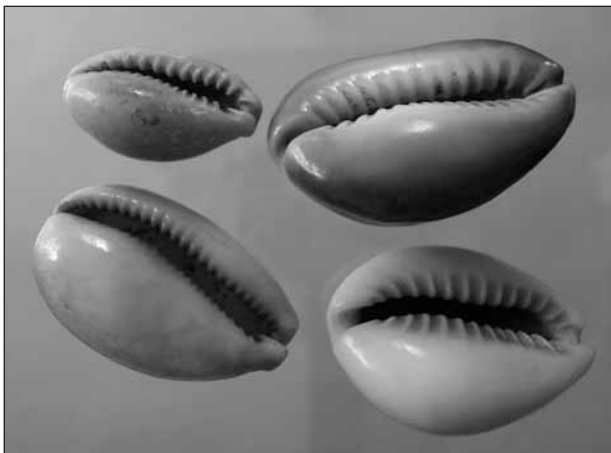
Ak by som mala urobiť prehľad a opis jednotlivých predmincových alebo primitívnych platidiel, vyžadovalo by to priestor na celú publikáciu. Preto sa postupne v niekoľkých nasledujúcich číslach časopisu zmienim iba o niektorých, ktoré by mohli čitateľa zaujať, a s ktorými sa prípadne vo svojej zberateľskej činnosti môže alebo mohol stretnúť.

Dnešný príspevok venujem histórii platidla konkrétne - mušličky kauri - o ktorej sa hovorí, že je to svetový platobný prostriedok tisícročí. Doposiaľ poznáme asi okolo dvesto druhov mušlí, ktoré sa používali v rozličných častiach sveta ako platidlá v pôvodnej podobe. Mohli sa ale prevrtávať, navliekať na šnúry, prišívvať a pod. Kauri

je ulita morských lastúrnikov, a to druh *Cypraea mone-ta*, žijúca v hlbokých, teplých moriach sveta.

Ulita tejto mušle je dlhá okolo 1,5 až 2,6 cm a 1 cm široká. Na jednej strane má pozdĺžny otvor, na druhej hladký hrboľček. Bývajú lesklo biele až porcelánové, niektoré druhy nie sú celkom hladké a často majú žltocervený podtón. Iné sú naopak sfarbené do fialova a hrboľček majú ohraničený žltým kruhom.

Kauri bola známa už okolo 2000 rokov pred n. l. napr. v Egejskej oblasti. Ako platidlo sa používala v južnej Ázii, v Afrike, Nigérii a tiež v častiach východnej Afriky, na niektorých indických a pacifických ostrovoch,

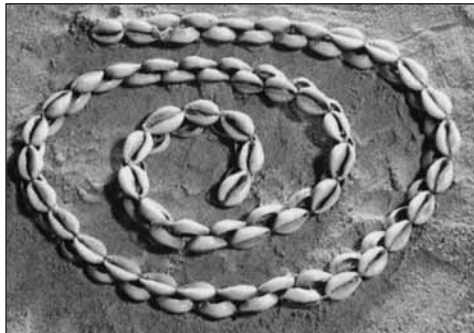
ale aj v západnej Afrike, kde sa kauri používali až do 20. storočia.

Čitateľa možno zaujme hodnota kauri, za čo a v akom pomere sa tieto mušličky vymieňali (ich výmenná hodnota kolísala), a tiež aký bol pomer kauri k oficiálnemu platidlu tej ktorej krajiny. Ceny sa menili podľa miesta a v najstaršom období bola hodnota kauri veľmi vysoká. Najväčšie rozšírenie vo svete, vo funkcii platidla, zaznamenala kauri v stredoveku. V roku 1624 stál napr. v Kamerune otrok 60 kauri. Na porovnanie, v 17. storočí v africkej Ugande bolo možné kúpiť ženu iba za 2 kauri. V 19. storočí sa v Indii 1 indická rupia rovnala údajne 2560 kauri. V roku 1911 tam stála jedna krava 2000 kauri.

Z juhovýchodnej Číny pochádzajú aj dnešní obyvatelia Thajska a jedným z početných thajských primitívnych

platidiel bola taktiež mušľa kauri. V mladšom období sa tu hodnota kauri menila - napríklad od 200 až po 1600 kauri za 1/8 bathu. Kauri platili v Thajsku oficiálne až do roku 1862. V tom čase sa vymieňali za 1 att (2 att = 1 Pai). Záznam z roku 1855 hovorí, že na území Thajska malo 7200 kauri hodnotu 1 indickej rupie.

Na začiatku 20. storočia sa vo francúzskych kolóniách západnej Afriky 1 frank rovnal 60 až 400 kauri. Pred začiatkom druhej svetovej vojny sa v Dagati, na zlatom pobreží, anglický koloniálny šiling rovnal 1200 kauri.

V polovici 19. storočia sa 3200 kauri vymieňalo za jeden tereziánsky (levantský) toliar !

V Anglicku sa slovo kauri písalo „cowrie/cowry“, vo francúzštine a taliančine „cori“, holandsky „kowers“. Najstaršie čínske označenie pre kauri znelo „Pai“, v Thajsku „Bhia“. Na tomto mieste však nemožno vymenovať africké označenie pre kauri v 100 rozličných jazykoch !

Mušle kauri sa používali už pred viac ako 3000 rokmi aj v Číne. V čínskom písme, ktoré vzniklo v 2. tisícročí pred n. l. sa ešte dnes nachádzajú stopy tvaru kauri. Abstraktné znázornenie tejto mušličky našlo totiž svoj odraz na celom rade čínskych znakov s monetár-

ným významom, ako napríklad predať, kúpiť, predať, daň, bohatstvo, odmena, lacný atď. Mušle kauri sa v Číne tiež napodobňovali a vyrábali z rozličného organického alebo anorganického materiálu. Boli to predovšetkým mušle z mramoru, slonoviny, medi a pod. Napodobeniny kauri z bronzu vážili medzi 1,40 až 4,42 g s nápisom, ktorý pripomína hlavu ducha alebo lebku. Aj tieto bronzové kauri sa používali až do 3. storočia pred n. l.

Obeh kauri ako medzinárodného platidla sa skončil pred prvou svetovou vojnou. Zásluhu na tom mali nemeckí a holandskí koloniálni obchodníci, ktorí využili podobnosť kauri s inou podobnou mušľou. Nadbytok „falošných“ mušlí kauri zapríčinil infláciu tohto dlhoročného platidla, a tým aj jeho zánik. V niektorých neprístupných častiach Oceánie a juhovýchodnej Ázie sa síce kauri používajú dodnes, ich hodnota je však malá.

Pozorný zberateľ moderných mincí vie, že niektoré štáty zobrazujú na svojich razbách motívy vtedajších primitívnych platidiel. Napríklad mušľa kauri je zobrazená na 20 dolárovej minci z roku 1978 z ostrova Fidži. Pomenovanie kauri prešlo aj na čiastkovú menovú jednotku – hliníkovú 50 cauris – v Guinei, zavedenú v roku 1971 a je stým dielom syli (100 cauris = 1 syli). Mince majú na averze vyobrazenie mušličky cauri a na reverze označenie hodnoty 50/CAURIS.

Na záver možno jednoznačne povedať, že mušľa kauri je právom najpozoruhodnejšie platidlo z celej veľkej rodiny mušlí, ktoré sa používali ako platidlá.

Literatúra

Chinas Bronze in die Geldwirtschaft, Österreichische Nationalbank Geldmuseum, Sonderausstellung Jänner bis April 1996
Knápek, Z.: Primitívne platidlá. Numizmatika, Spravodaca SNS, 4, 1988, s. 10-26.

Tyll Kroha: Lexikon der Numismatik, Gutersloh 1977, s. 227-228
Hlinka, P. – Radoměrský, P.: Peniaze celého sveta, Bratislava 1983, s. 56, 60, 122, 198.

Malá záhada pošty

Naša pošta používa slogan „Posol dobrých správ“ a niekedy sa postará aj o to, aby tento posol priniesol nejakú záhadu. Naozaj si neviem dať rady, ako posudzovať obálku, v ktorej pošta posielala sľubované darčeky deťom, ktoré pred Vianocami napíšu Ježiškovi (to ako jej - pošte) svoje želania v rámci akcie Vianočná pošta.

V podlhovastej okienkovej obálke bola vložená samolepka so štyrmi zvieratkami v zimnej krajine a sprievodný list, v ktorom Ježiško (to ako pošta) ďakuje deťom za účasť v akcii. V okienku bola vypísaná riadna adresa jednej strednej školy v Trnave, na obálke je aj kód PSČ, oficiálne logo Slovenskej pošty a na druhej strane bola chlopňa „zapečatená“ papierovou pečatou, opäť so symbolom Vianočnej pošty.

To najhlavnejšie však na záver: V pravej hornej časti obálky je vytlačený obrázok (známka?) identický s pečat-

kou Vianočnej pošty 2004. Niet pochýb, že obálka je výrobkom Slovenskej pošty, oficiálneho vydavateľa poštových cenín, ktorá s takouto vytlačenou pseudoznámkou nesie niektoré znaky poštovej celiny. V každom prípade, keďže na obálke sú znaky, potvrdzujúce poštový úkon (kód PSČ z triediacej linky), bola riadne prepravená, ide o poštovú celistvosť, ktorá má svoje oprávnenie napr. v tematickej zbierke, venovanej Vianociam. Bolo by po záhade, keby bola o b á l k a o z n a č e n á ako Vec poštovej služby a pod. Alebo sa mýlim?

Ale asi najskôr by to mohol vysvetliť sám „Ježiško“. A aký je váš názor, čitateľa Zberateľa?

(J.M.)

Rakúska celina použitá na Slovensku v roku 1919

V 12. čísle minuloročného Zberateľa autor L. K. opäť otvára problematiku používania známok rakúskeho pôvodu na Slovensku v poprevratovom období 1918-1919. Táto téma nie je v našej súčasnej filatelickej literatúre príliš frekventovaná, hoci by si zaslúžila pozornosť najmä vo vzťahu k doposiaľ nie celkom objasneným okolnostiam, sprevádzajúcim výskyt rakúskych známok na slovenských poštových úradoch na prelome rokov 1918-19.

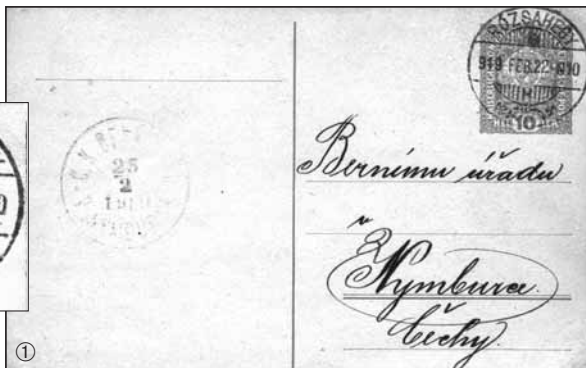
Pomerne rozsiahla diskusia o čs. predbežných a súběžných známkach bola vedená na stránkach Filatelie v rokoch 1972-73 a pokiaľ ide zvlášť o rakúske známky na Slovensku, venoval sa im v Zberateľovi citovaný článok T. Pisarčíka (F 2/87). Súhrnná štúdia J. Tekela „Česko-slovenské predbežné a súběžné poštové známky na území Slovenska“ v časopise Merkur (č. 1 a 2/2004) sa o používaní rakúskych známok na slovenskom území nezmiňuje. Z doteraz publikovaných teoretických statí a k nim nasledujúcich diskusií vyplýva niekoľko názorov na výskyt rakúskych známok na Slovensku v období 1918-1919:

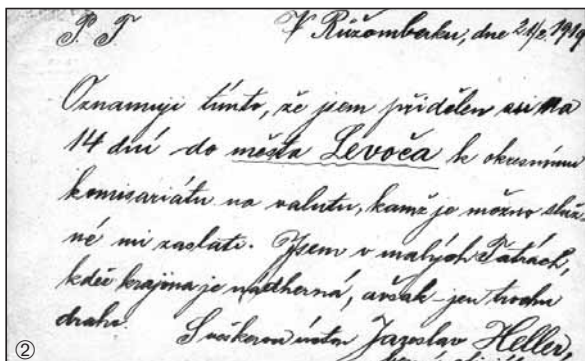
1. Rakúske a uhorské známky platili v oboch častiach novovzniknutého česko-slovenského štátu. Tento tradovaný názor vychádzal pravdepodobne zo znenia výnosu č. 3426-VI/19 Ministerstva pôšt a telegrafov, ktorým bola „zastavená platnosť rakúskych a uhorských známok na území štátu československého“, pričom si mnohí zberatelia osvojili výklad, že táto formulácia hovorí o platnosti obidvoch skupín známok na celom území ČSR.

2. Recepčný zákon č. 11/1918 o zriadení česko-slovenského štátu v časti 2 a 3 hovorí o tom, že nové štátne orgány budú predbežne úradovať podľa doteraz platných ríšskych a zemských zákonov, pokiaľ tieto nebudú zrušené. Pritom sa predpokladá, že v tejto formulácii je obsiahnutý faktický právny stav duálnej štátnej správy, teda v Zemiach koruny Českej sa úraduje podľa rakúskych zákonov a predpisov (aj poštových) a na Slovensku podľa predpisov uhorských. Keďže súčasťou činnosti pošty je používanie poštových cien, úradným aktom vydaných v príslušnej časti bývalej monarchie, odvodzuje sa z toho, že na Slovensku boli ako predbežné respek-

tíve súběžné česko-slovenské ceny de iure platné výhradne uhorské známky. Použitie rakúskych známok na Slovensku (a uhorských v Českých Zemiach), ktoré nie je v súlade s týmto právnym stavom, sa považuje za „spontánny prejav súnáležitosti oboch častí republiky“ (Ing. Pavel Monori vo F1972/str. 140) a takto použité známky boli, napriek ich faktickej neplatnosti, poštovými úradmi tolerované.

3. Monografia československých známok na str. 15 uvádza, že niektoré poštové úrady na Slovensku boli údajne zásobené rakúskymi známkami nižších hodnôt a rakúskymi celinami z dôvodu akútneho nedostatku známok uhorských a neskôr aj česko-slovenských (Hradčany), a teda použitie rakúskych známok na týchto poštách (uvádzajú sa menovite Horná Štubňa, Žilina, Sklené, Sereď a Trenčianske Teplice) je naprosto legálne. Podobne sa zmiňuje o použití rakúskych známok na Slovensku aj špecializovaný katalóg známok a celistvostí Československo 1918-1939 vydaný firmou Klim (Brno 2002). Doposiaľ však nebol predložený žiadny hodnoverný úradný dokument, ktorý by potvrdzoval túto skutočnosť. Naopak, pomerne rozsiahle použitie uhorských známok vo vnútornej službe po ukončení ich platnosti (28.2.1919), ako aj nepatrný výskyt zásielok vyplatených v hotovosti (v Českých zemiach pomerne hojne používaný núdzový spôsob vyplácania zásielok v tomto období) by nasvedčovali tomu, že nedostatok známok na Slovensku predsa len nebol taký akútny a ak sa prejavil, tak najmä na poštách vo väčších mestách. Okrem toho, ako vyplýva z viacerých publikovaných ukážok celistvostí, rakúske známky použité na Slovensku boli často vylepené na českých odberkových poukážkach, pričom ich vylepil zrejme odosielateľ

(v Čechách) v snahe odstrániť prípadné prekážky pri odoslaní peňazí z titulu nedostatku známok, alebo jednoducho to bol jeho ústretový krok v obchodnom styku.

Vo všetkých pojednaniach o použití rakúskych známok na Slovensku sa hovorí výlučne o poštových známkach, jedine citovaná pasáž v Monografii spomína aj celiny. O celinách sa zmieňuje aj úvodná pasáž kapitoly 4.16 v Špecializovanej príručke pre zberateľov československých známok a celín (Praha 1988): „Používanie rakúskych celín bolo povolené na celom území čs. štátu (na Slovensku sú len výnimočné), uhorské celiny v českých zemiach neplatili“. Toto konštatovanie však opäť nie je zdôvodnené žiadnym úradným dokladom, ktorý by ho jednoznačne potvrdzoval. Paradoxne výskyt uhorských celín poštovo použitých na území Čiech je dokumentovaný (aj keď poväčšine filatelisticky motivovanými zásielkami, neraz však pochybného pôvodu), prípad faktického použitia rakúskej celiny na Slovensku nebol doposiaľ v literatúre publikovaný. Možno si to vysvetliť jednak tým, že ak by aj niektoré pošty predsa len boli zásobené niektorými rakúskymi celinami, muselo by ísť o nepatrné množstvo, a tiež pomerne malým počtom filatelistov na Slovensku, ktorí mohli stáť pri vzniku takejto zásielky zo zberateľských pohnútok.

Z tohto pohľadu možno považovať nález rakúskeho poštového lístka (obr.1) za prvú lastovičku, potvrdzujúcu reálnu existenciu rakúskej celiny použitej na Slovensku v poprevratovom období 1918-1919. Ide o bežný lístok s natlačenou známou vzorou „Koruna“ s nominálnou hodnotou 10 halierov, zodpovedajúcou poštovej tarife za lístok v I. tarifnom období (do 14. 5. 1919). Lístok je datovaný v Ružomberku dňa 21. 2. 1919 (pozri zadnú stranu na obr. 2), kde bol aj nasledujúci deň podaný na poštu. Ružomerská pošta uznala platnosť natlačenej rakúskej známky, ktorú opečiatkovala odtlačkom prevzatej uhorskej dennej pečiatky RÖZSAHEGY/H s dátumom 919 FEB. 22 –N10 (N = Nappal, maď., cez deň). Pisateľom lístka bol pracovník Berného úradu v Nymburku, pôsobiaci prechodne v Ružomberku. Oznamuje

svojmu zamestnávateľovi, že bol na dva týždne preložený do Levoče, kam mu môže byť odoslané slúžne. V ľavej časti adresovej strany lístka sa nachádza síce nie veľmi zreteľný, ale jednoznačne identifikovateľný odtlačok prezentačnej pečiatky C. k. berného úradu v Nymburku so zreteľným dátumom 25.2.19 (19). Je teda nepochybné, že v tomto prípade ide o naprosto autentický doklad bez akéhokoľvek filatelistického pozadia, riadne poštu prepravovaný a doručený. Nezodpovedanou otázkou je a zrejme aj zostane, akým spôsobom sa lístok dostal do Ružomberka. Existujú dve možnosti – buď si ho český úradník priniesol so sebou z Čiech na svoje nové pôsobisko v Ružomberku (možno ho lístkami vybavil samotný zamestnávateľ, aby mohol podávať správy o svojej činnosti), alebo ho pisateľ zakúpil na ružomerskej pošte. Osobne pokladám druhú možnosť iba za teoretickú, a to najmä z toho dôvodu, že ak by sme aj pripustili úradné zásobenie ružomerskej pošty rakúskymi poštovými ceninami (istotne by dostali okrem lístkov aj známky), s ohľadom na veľkosť Ružomberka (v r. 1910 mal vyše 12 tisíc obyvateľov a bol priemyselným centrom) a z nej vyplývajúci rozsah poštovej prevádzky, by sa zrejme už dávnejšie našli doklady o použití rakúskych cenín na miestnej pošte, čo mi však nie je známe. Ako som spomenul v úvode tohto príspevku, nie je zatiaľ známy úradný dokument, na ktorého základe by bolo možné jednoznačne považovať poštové ceny rakúskeho pôvodu za oficiálne platné na území Slovenska v poprevratovom období 1918 – 1919 (platnosť celín bola zrušená až k 14.10.1919). Vieme si však predstaviť rôzne prekážky a ťažkosti, sprevádzajúce činnosť nových čs. správnych úradov a inštitúcií a osobitne na Slovensku, kde odpor voči novému štátoprávnomu usporiadaniu bol pomerne silný a vynútil si použitie vojenskej sily na získanie faktickej zvrchovanosti na jeho území. Pošta patrila ku kľúčovým inštitúciám, zabezpečujúcim životne dôležité prepojenie oboch častí republiky, preto na mnohých poštách (ale, ako vidno aj z opisovaného lístka, aj na iných úradoch) bol pôvodný nespoľahlivý maďarský personál nahradený českými úradníkmi. Spojenie s domovinou bolo predpokladom ich úspešného pôsobenia v neraz cudzom až nepriateľskom prostredí. Táto okolnosť mohla viesť k tomu, že na ružomerskej pošte sa nepozastavili nad tým, ak český úradník použil na odoslanie dôležitej osobnej správy rakúsky poštový lístok zo svojich zásob. Vznikol tak zaujímavý dobový doklad poštovej prevádzky na Slovensku, ktorý vyplňa medzery v našom poznaní skutočne prevratného obdobia v našich dejinách.

Ing. Miroslav Bachratý

AUKCIE • BURZY STRETNUTIA

Kalendár podujatí s uvedením ich názvu, miesta a termínu konania, prípadne ďalšími informáciami je zostavený podľa podkladov, ktoré redakcii poskytli usporiadatelia podujatí. Za obsah a znenie informácií redakcia neručí.

KLUBOVÉ STRETNUTIA

■ **BANSKÁ BYSTRICA** - FILATELIA • Dom slovenského misijného hnutia, Skuteckého 4 • Každú druhú nedeľu v mesiaci od 9,00 do 11,00 hod. ■ **BANSKÁ BYSTRICA** - NUMIZMATIKA, NOTAFILIA • Skuteckého 36 • Každý posledný pondelok v mesiaci od 16,00 do 17,00 hod. ■ **BRATISLAVA** - FILATELIA, FILOKARTIA, TELEFÓNNE KARTY • Dobrovičova ulica 14 (Suvorovov internát) • Každú nedeľu od 8,00 do 12,00 hod. ■ **KEŽMAROK** - FILATELIA • Zasadacia mestskej polície, Hlavné námestie 3, I. poschodie • Každú prvú nedeľu v mesiaci (okrem augusta) od 9,30 hod. ■ **KOŠICE** - FILATELIA, TELEFÓNNE KARTY • Železničná stanica, veľká zasadačka • Každú nedeľu od 9,00 hod, okrem sviatkov (júl a august možnosť zmeny termínov) ■ **KOŠICE** - NUMIZMATIKA, NOTAFILIA • Východo-slovenské múzeum, Hviezdoslavova 3 • Každú nedeľu od 9,00 do 12,00 hod. ■ **LEVICE** - FILATELIA, FILOKARTIA, TELEFÓNNE KARTY I Každú druhú a štvrtú nedeľu v mesiaci od 9,00 do 12,00 hod. • CK Junior, Sládkovičova ulica ■ **LUČENEC** - NUMIZMATIKA, NOTAFILIA, TELEFÓNNE KARTY a iné • Buřet Malá ryba, L.Štúra 6 (pri Lekárni) • 1. a 3. nedeľa v mesiaci od 9,00 do 12,00 hod. ■ **MALACKY** - FILATELIA, každý posledný štvrtok v mesiaci okrem júla, augusta a decembra od 17,00 do 18,00, Záhorácke centrum kultúry, Mierové nám. 1 ■ **MARTIN** - FILATELIA • Výmenné schôdzky KF 53-05 v DO Strojár, Vajanského nám. 2 • Každý pondelok od 18,00 hod. ■ **MARTIN** - NUMIZMATIKA • Schôdzky členov a priateľov numizmatiky • Penzión Cierna pani • Každý štvrtok od 16,00 do 17,00 hod. ■ **MICHALOVCE** - FILATELIA • Dom Matice slovenskej, Masarykova 42, Michalovce (2.poschodie) • 1x mesačne, každý druhý pondelok o 17,00 hod. (okrem letných mesiacov júl a august) ■ **NITRA** - FILATELIA • Študentský domov Poľnohospodárskej univerzity MLADOST • Každú prvú nedeľu v mesiaci od 8,00 do 12,00 hod. • Za stoly a ani za vstup sa neplatí ■ **NOVÉ MESTO nad Váhom** - FILATELIA • Mestské kultúrne stredisko • Každý štvrtok od 18,00 hod. ■ **NOVÉ ZÁMKY** - FILATELIA • Kaviareň hotela Korzo, Hlavné námestie • Každú druhú a štvrtú nedeľu v mesiaci od 9,00 do 12,00 hod. ■ **PIESTANY** - FILATELIA, NUMIZMATIKA • Centrum voľného času Ahoj, Teplická ul. 83 • Každú nedeľu od 8,30 do 10,30 hod. ■ **POPRAD** - FILATELIA • Každá prvá a tretia streda v mesiaci od 17,00 hod. Pošta Poprad 2, zasadačka na 2. poschodí ■ **PREŠOV** - FILATELIA • Posádkový klub, Mukačevská 22. • Každý štvrtok od 16,00 do 19,00 hod. ■ **PRIEVIDZA** - FILATELIA • Členské schôdze spojené s výmenou materiálu • Cukráreň EDEN pri kláštore piaristov na ul. A. Hlinku • Každá nedeľa od 9,00 do 11,00 hod. ■ **PRIEVIDZA** - NUMIZMATIKA • Členské schôdze spojené s výmenou numizmatického materiálu • Dom kultúry - Kultúrne a spoločenské stredisko • Každá prvá streda v mesiaci od 16,00 do 18,00 hod. ■ **RUŽOMBEROK** - FILATELIA • Liptovské múzeum • Každý druhý a štvrtý štvrtok v mesiaci (okrem prázdnin) - október až marec od 17,00 hod., apríl až september od 18,00 hod. ■ **SPIŠSKÁ NOVÁ VES** - FILATELIA • klubové stretnutia Centrum voľného času ADAM, Levočská 14 • každý párny týždeň vo štvrtok o 16,00 hod., okrem júl-august ■ **TRENCÍN** - FILATELIA • Kultúrne stredisko Dlhé Hony • Každú nedeľu v mesiaci od 9,00 do 11,30 hod. okrem Veľkej noci a Vianoc.

V auguste 2-týždňová dovolenka ■ **TRENCÍN** - NUMIZMATIKA • Pravidelné členské schôdze spojené s výmenou v Dome armády • Každý tretí štvrtok v mesiaci od 16,00 hod. (okrem veľkých prázdnin) ■ **TRNAVA** - KF Tirnavia • Centrum voľného času KALOKAGATIA, Strelecká 1 • Každú stredu od 15,30 do 17,00 hod. ■ **VRANOV n / Topľou** - VŠETKY ZBERATEĽSKÉ ODBORY • Piváreň pod Lipou, M. R. Stefanika 136 • Každú prvú nedeľu po 15-tom v mesiaci od 10,00 do 12,00 hod. okrem prázdnin a sviatkov I Kontakt: ☎ 057 44 611 18, 0905 202 096 ☐ (R)

REGIONÁLNE PODUJATIA

➔ 23. apríl 2005 MALACKY

JARNÁ ZBERATEĽSKÁ BURZA všetkých odborov / filatelia, numizmatika, pohľadnice, odznaky, telefónne karty a pod. Záhorácke centrum kultúry, Čulenova ul. 1193/5, od 8,00 do 12,00.

➔ 23. apríl 2005 PREŠOV

BURZA ZBERATEĽOV, Posádkový klub, Mukačevská 22, objednávkový stôl na adrese Ing. Ľubomír Vajčovec, Cintorínska 3, 080 06 Prešov, (051 7764 730.

➔ 24. apríl 2005 BANSKÁ BYSTRICA

BURZY FILATELISTOV v roku 2005 usporiada Klub filatelistov 53-53 Banská Bystrica ešte aj v nasledujúcich termínoch: 9. október a 4. december. Burzy sa uskutočnia v Dome slovenského misijného hnutia na Skuteckého ul. 4.

➔ 24. apríl 2005 LUČENEC

MEZINÁRODNÉ HOBBY STRETNUTIE, hotel Pelikán (pri tržnici) od 8,00-12,00 hod. Ďalšie stretnutia 29.5., 26.6., 31.7., 28.8., 25.9., 30.10. a 27.11. 2005. Informácie (047 4329 266.

➔ 30. apríl 2005 NITRA

STRETNUTIE ZBERATEĽOV STAROŽITNOSTÍ, poriada ANTIK MEDIA v SOU-Stavebnom, Nábrežie mládeže 1. Ďalšie stretnutia 7.5 a 2.7.

➔ 8. máj 2005 LEVICE

VEĽKÁ FILATELISTICKÁ BURZA (známky, pohľadnice, tel. karty) od 8,00 do 13,00. Kontakt G. Kosztolányi, Ludanská 59, 934 05 Levice. (036 6318041, 0905 391855.

➔ 14. máj 2005 POPRAD

ZBERATEĽSKÁ BURZA v SOU-Stavebnom, Okružná 1, kontakt (0903 840 010.

➔ 14. máj 2005 TRENCÍN

BURZY STAROŽITNOSTÍ v spolupráci s Antik Media poriada výstavisko TMM, Pod Sokolicami 43, Trenčín

➔ 22. máj 2005 TRENCÍN

TRADIČNÁ CELOSLOVENSKÁ BURZA FILATELISTOV V TRENCÍNE sa uskutoční v Kultúrnom stredisku Dlhé Hony. Ďalšie burzy sa v roku 2005 budú 18. septembra a 13. novembra.

FILATELIA ★ FILOKARTIA ★ NUMIZMATIKA

Daňeková predajňa, Medená 18, Bratislava
Peter Ardo

Po – pi : 10,00 – 18,00 hod.

☎ 0908 423533, e-mail:pardo@naex.sk, fax: 02 5556 1183

VYKÚPIME A DOPLNÍME VAŠE ZBIERKY

Známky, mince, figúrky za kindervajec, telefónne karty, staré pohľadnice, listy, akcie, preukazy a iný zberateľský materiál

☐ Palkovičova 10A, 821 08 Bratislava

INZERCIA

(Podmienky inzercovania sú uvedené na strane 2)

■ **KLUB FILATELISTOV 54-01** a Združenie klubov filateliov Košice prijíma a zašlú výbery do kolovania. Informácie na adrese správcu kolovania: Teodor MAGDA, Zborovská 2, 040 01 Košice. Z 036

■ **KÚPIM bankovky a mince Maďarska** a Rakúsko-Uhorska, ☎ 058/732 78 33, 0905 426 733. Z 037

■ **KÚPIM zbierky známok SŠ 1939-1945**, rôzne DCH, VCH. Ponuku prosím pošlite na adresu Marian Jakabek, P.O. Box 366 Lloyd Manor Rd. M9B 6H6 Toronto, Ontario, Canada. Na každú ponuku odpoviem. Z 038

■ **KÚPIM SŠ 1939-1945**. Rady, medaily, vyznamenania, odznaky. Ponuku prosím pošlite na adresu Marian Jakabek, P. O. Box 366 Lloyd Manor Rd. M9B 6H6 Toronto, Ontario, Canada. Na každú ponuku odpoviem. Z 039

■ **ZBERATEL Z ČR** ponúka výmenu noviniek. Kontakt: Ivan Lužák, Púpavova 2, 841 04 Bratislava Z 040

■ **KF KÚPI katalóg Michel** Európa-východ a mimoEurópske po r. 2000. Ponúkните. Josef Rančák, Štúrova 126/5, 058 01 Poprad. Z 041

■ **ZA BALÍKOVÉ SPRIEVODKY** a doklady balíkovej pošty z územia Slovenska od predznámkového obdobia po súčasnosť, dám filatelistickú literatúru, jednorámové exponáty, filatelistické materiály. Požadované materiály i odkúpim. Dušan Evičic, Poľská 4, 040 01 Košice. Z 042

■ **PREDÁM katalóg Pofis Čs. celiny 1918-92**, II. diel (280 Sk) a katalóg Gebrüder Senf Europa 1929, Leipzig (50 Sk). Ivan Lužák, Púpavova 2, 841 04 Bratislava. Z 043

■ **PREDÁM známky a TL Českej rep.** od r. 1994 za nominál (1 Kč = 1,30 Sk) + poštovné. Zoznam za známku. Adresa: S. Ďuriš, NS 1406, 020 01 Púchov, alebo e-mail stefan.duris@conti.sk Z 044

■ **KÚPIM poštový a listový skart** za vašu cenu, aj veľké množstvo. Tiež balíčky veľký formát. Róbert Kopaj, SNP 46, 940 63 Nové Zámky Z 045

■ **PROSÍM všetkých, ktorí majú prebytky** ☉ známok Maďarska, Rumunska, Bulharska, Poľska, ZSSR, NDR. Dopĺňam zbierky, zoznam podľa kat. Michel zašlem. L. Šefčík, Nálepkova 19/1, 053 11 Smižany Z 046

■ **PREDÁM archiválie USA**: hypotéka r.1880 ☉ PAID typ 1A.1.A1 Scott, dokumenty kolkované R278-R733, rôzne doklady, poistky, certifikáty, voj. diplomy r.1919, koly R169-R677 kat. Scott. Milan Nemšák, 1.mája 15/312, 915 01 Nové Mesto n/V ☎ 032/7713470 Z 047

■ **PRE ZAHRAŇIČNÉHO PRIATELA** sprostredkujem kúpu väčšej zbierky zápalkových nálepiek. Ladislav Ďurík, Železničná č. 34, 991 22 Bušince Z 048

■ **KÚPIM české C-M č. 10A až 13A (Pofis)** - švajčiarske vydanie (Ochrana prírody 1996). mjobekt@stonline.sk alebo ☎ 0908/14 65 59. Z 049

■ **KÚPIM zn. zošitok ČR č. 21** (len sólo) Veľjaštery so znám. č. 43. mjobekt@stonline.sk alebo 0908/14 65 59.

■ **VYMENÍM 35 ks FDC 50. roky ČSR**, ☉ Nemecko, ★ ★ Činaurčitore roky, za ★ ★ Slovensko. Ivan Roudenský, Poste restante, 062 01 Starý Smokovec Z 050

ČO PÍŠU INÍ

■ FILATELIE (ČR) ■ 3/ 20005

Marcové číslo Filatelie len v troch prípadoch prináša pokračovania seriálov, keď J. Horák uvádza zaujímavou ilustrovanú tretiu, záverečnú časť seriálu o stom výročí motorizácie pošty, ktorá je venovaná českým zemiám v Rakúsko-Uhorsku a v období prvej ČSR. F. Graman a Z. Koupal sa v siedmej časti

seriálu o Moskovskom vydaní 1945/1946 venujú retušiam na známkach hodnôt 5h a 2 K. V prílohe J. Čtvrtečka pokračuje 6. časťou špecializácie Košického háčrečka, keď sa venuje háčrečkovým poľiam 6 a 7. V špecializácii ČSR I sa L. Olšina a K. Paděra venujú 25h známke Hradčan ako zaujímavej odchyľke V. Kresby. O 80. výročí známok potravinovej dane a súvislostiach s nimi spojenými píše P. Švejnár. V. Feldman si v príspevku „Kádrování čs. státníků“ všima platnosť výplatných známok a celín s portrétmi Masaryka, Beneša a Štefánika. M. Langhammer v článku „Lovrene Košir – jeden z průkopníků poštovní známky“, na základe historických skutočností približuje jeho návrhy na zavedenie poštových známok. V tradičných rubrikách sa predstavujú novinky Českej pošty a nové známky európskych štátov a zo zámoria ☐ pem

■ BÉLYEG VILÁG ■ 3/2005

Tvorivá dielňa pokračovala – príspevok pod týmto názvom otvára marcové číslo časopisu maďarských filateliov. Jeho autor Gy. Szirtes informuje o seminári jurymanov 5.-7.11.2004 na tému zásady hodnotenia exponátov a ich praktické overenie na vystavených exponátoch. Časopis prináša tretiu časť pojednania G. Bernátha o celistvostiach frankovaných známkami vydanými v meste Nyiregyháza (1944) a tiež tretiu časť príspevku Rady pre námetových zberateľov, ktorý redakcia prevzala od nemeckého autora Damiana Laegeho. L. Ürmös pripravil druhú časť príspevku o významnom maďarskom filatelistovi a zberateľovi pohľadník Lajosovi Richterovi (1844-1917). Poštových historikov bude zaujímať príspevok L. Molnára o dobových dokumentoch za Starého Budína (Óbuda). Príspevok L. Perneckého o zaujímanostiach na 300 a 500 forintových výplatných známkach z posledného obdobia bude zaujímať predovšetkým špecializovaných zberateľov nového Maďarska. Časopis referuje aj o mládežníckej výstave so športovou tematikou usporiadanou na počesť 100. výročia narodenia olympionika (1928, 1932) šermiara Attilu Petschaueru a 90. výročia založenia Zväzu šermiarov. Pietna spomienka je venovaná nedávno zosnulému maliarovi, grafikovi a tvorcovi poštových známok Mihályovi Fülemu. Rubrika S. Szekeresa o CM aj v tomto čísle predstavuje niekoľko zaujímavých analogických pohľadníc s námetom umenie. Časopis prináša informáciu a vyobrazenie ocenených najkrajších CM vrátane CM s námetom L. van Beethoven J. Molnára z Trnavy. V záverečnej časti časopis prináša pravidelné rubriky – zo zahraničnej tlače (správy FEPA), nových zahraničných známkach (Rakúsko) i novinkách maďarských známok. ☐ vkn

■ SV. GABRIEL ■ 1 / 2005 (39)

Informačný bulletin spoločenstva zberateľov filatelistických materiálov s kresťanskou tematikou v prvom tohtoročnom čísle prináša aj s vybranými prehľad známokovej tvorby Vatikánu v roku 2004, ďalej zaujímavé príspevky k 1000. výročiu kresťanstva na území Litvy, o oltárnom triptychu P. P. Rubensa, vyhotovenom na objednávku antverpského starostu v roku 1611, o sv. Markovi a sv. Kataríne Sienskej. Druhou časťou pokračuje príspevok o vytvorení a zlepšení filatelistického exponátu. V tradičných rubrikách sú informácie o nových známkach z domova aj zo zahraničia s kresťanskou tematikou a rad ďalších správ a informácií zo života Spoločenstva ☐ pem

■ SPRÁVY SFZ ■ 1 / 2005 (181)

Spravodajca Slovenského filumenistického zväzu vo svojom prvom tohtoročnom čísle prináša príspevok o čs. exporte škatulkových nálepiek 1918-1945, hodnotenie roka 2004, informáciu o slovenských novinkách, prehľad zo zahraničných odborných časopisov a viac krátkych zaujímavostí a informácií ☐ pem

Mimoriadna ponuka firmy ZBERATEL'

Pri príležitosti otvorenia novej predajne ponúkame ČESKOSLOVENSKO 1945-1992

- doplnenie vašej zbierky podľa vašej chybenky o známky, hárčeky, známky z hárčekov, známky s kupónmi, spojky, priehradkové listy,
- jednotlivé kompletné ročníky 1984-1992 na zasklených albumových listoch (I. časť).

Ďalej ponúkame:

- Košícký hárček s DCH (zlomená tlapa)	1100 Sk
- Hárček H435 Květen II. typ	490 Sk
- Zostavu 9 ks hárčekov H497 (30 rokov čs. známky)	390 Sk
- Súťaž 558-561 (Praha 1950)	180 Sk
- Hárček H691-692 (Bratislava 1952)	1200 Sk
- Dvojica hárčekov H853-857/H853A-857A	620 Sk
- Hárček H967 I. typ	60 Sk
- Série 1206-1216 k výstave Praga 1962	350 Sk
- PL 1263b/1264b (8 + 2K) k výstave Praga 1962	120 Sk
- Dvojica hárčekov H1268A/H1268B	580 Sk
- Série 1394-1399 (OH Tokio 1964)	120 Sk
- Súťažce St 1437+1435 a St 1436+1438	80 Sk
- Série 1574-1578 (I. umenie)	420 Sk
- Dva 4-bloky SL 2909 (Huby) (s PO a bez PO na okrají)	250 Sk

APRÍLOVÁ PONUKA FIRMY ZBERATEĽ

Zberateľské materiály a pomôcky ponúkané v tejto rubrike možno zakúpiť v predajni ZBERATEĽ alebo ich objednať písomne, e-mailom, prípadne aj telefonicky (► pozri informácie na 2.strane)

ZNÁMKY / HÁRČEKY / BLOKY

- rôzne námety ★★

Aden 1959, Nová ústava, 75-76	110,-
Belgicko 2004, Fauna PL (4)	110,-
Bielorusko 1998, Automob. - Belaz, 273-277	65,-
Bielorusko 1998, Automob. - Maz, 254-258	75,-
Bielorusko 2003, Psy, 502-504	45,-
Bielorusko 2003, Psy, 502-504, PL (2x 502-04)	90,-
Bielorusko 2004, Motýle (4) páska	105,-
Bielorusko 2004, Včela, osa, čmeliak 549-50, BI39	110,-
Dahomey 1960, letecké, stavby, 173-74, 20 €	280,-
Dominikánska rep., LOH Melbourne, 560-67, 3,40 €	30,-
Dominikánska rep., LOH Melbourne - olympijskí víťazi I, 585-92, 3,40 €	30,-
Dominikánska rep., LOH Melbourne - olymp. víťazi II, 660-67, 3,40 €	30,-
Estónsko 1933, výplatná: Narva-Fälle, 159, 5 €	50,-
Estónsko 1935, výplatná: žatva, 108, 2,5 €	25,-
Estónsko 1938, výplatná: Reval (Tallin), 137, 2,5 €	25,-
Estónsko 1994, Kroje, 235-36	30,-
Estónsko 2001, Lastovička, 410	25,-
Fínsko 1935, Fínski učitelia na prelome 18. a 19. stor., 188-190	45,-
Francúzsko 1943, Maršal Pétain, 87. výr. nar., 589-93, 60 €	360,-
Forøyar 1994, Vynálezcovia EUROPA, 260-61, 3,50 €	70,-
Indonézia 1996, WWF Nosorožec zo Sumatry a Jávy 1648-51	60,-
Kazachstan 2001, Oslík Kulan WWF, 345-348	69,-
Kuba 1997, Mačky, 3988-92, BI 147, 6,50 €	170,-
Laos 1965, letecké, fauna, 166-70, 10 €	190,-
Litva 1992, Kroje I., 508-10	35,-
Litva 1993, Kroje II., 537-39	60,-
Litva 2002, Mestské erby, 786-788	75,-
Maďarsko 1967, Maliari 19. st. v Nár. galérii 2330-36	45,-

Maďarsko 1969, Maliarske umenie francúzskych majstrov (...Gauguin, S. Vovet, Manet...), 2506-12	100,-
Mali 1960, ryby, 6-12, 10 €	180,-
Maroko 1960, LOH Rím, 462-69, 6 €	120,-
Poľsko 1991, Motýle (Aporia crataeci), BI 115. hologram, 3,00 €	35,-
Poľsko 2004, Kozmická história vývoja Zeme 田	90,-
Rakúsko 1949, 75. výročie UPU, 943-45, 17 €	96,-
Rakúsko 1950, 100. výročie rak. známky, 950, 2,6 €	18,-
Rakúsko 1953, Znovupostavenie evanjel. školy vo Viedni, 989-93	110,-
Rakúsko 1954, 300. výročie nar. maliara J. M. Rottmayra, 1007, 13 €	85,-
Rakúsko 1964, Svetový kongres UPU, 1156-63 4 €	32,-

Rusko 2002, Psy, 971-975	45,-
Rumunsko 1947, umelci, vedci, Repin, Grigorescu, Puškin, Čajkovskij, 1048-55, 3 €	25,-
Švajčiarsko 1941, Švajčiarski učitelia, 399-402	40,-
Švajčiarsko 1965, Fauna, 826-830	25,-
Taliansko 1924/25, známky s reklamným kupónom R3, CAMPARI bitter, 15c, 4 €	38,-
Taliansko 1924/25, známky s reklamným kupónom R2, CAMPARI cordial, 15c, 4 €	38,-
Ukrajina 2004, Motýle, BI (5)	99,-
Umm-Al-Quiwain, Kone, 496-501A, 4,50 €	80,-

Umm-Al-Quiwain 1971, OH Mnichov '72, 466-75, 6,50 €	130,-
Umm-Al-Quiwain 1972, Ruže, 675-680, 4,00 €	80,-
USA 1934, národné parky, 373, 4,50 €	70,-
USA 1979, 100. výročie nar. A. Einsteina, 1375, 0,50 €	10,-
ZSSR 1963, Šport-Národné súťaže, 2773-77, □	35,-
ZSSR 1987, Motýle 5678-82	30,-

APRÍLOVÁ PONUKA FIRMY ZBERATEĽ

ZNÁMKY / HÁRČEKY / BLOKY

- rôzne námety ☉

Afganistan 1996, MS vo futbale	
„Francúzsko '98“, (6+H)	33,-
Afganistan 1999, Kaktusy, (6+H)	30,-
Angola 1999, Korytnačky I, BI (3)	19,-
Angola 1999, Korytnačky II, BI (3)	19,-
Azerbajdžan 1995, Korytnačky (5 + H)	25,-
Azerbajdžan 1995, Vzducholode (6 + H)	30,-
Azerbajdžan 1995, Morské medúzy (5 + H)	25,-
Benin 1995, Svet vtákov (6)	18,-
Benin 1995, LOH Atlanta 96 (6 + H)	25,-
Benin 1999, Hady (6 + H)	30,-
Benin 2000, Chrobáky (6 + H)	30,-
Benin 2003, Fauna Ameriky BI (6) + H	38,-
Benin 2003, Prírodná rezervácia BI (2)	22,-
Benin 2003, Prírodná rezervácia BI (9)	35,-
Benin 2003, Vodné vtáctvo BI (3)	25,-
Bielorusko 2003, Had + korytnačka (súťaž 2 zn.)	19,-
Burundi 1975, Fauna Afriky (24, 6x 4-pásky)	60,-
Burundi 1975, Fauna Afriky (24, 6x 4-pásky), označenie Letecká pošta	70,-

Čad 1999, Kone, BI (9)	35,-
Čad 1999, Hist. automobily, (6+H)	33,-
Guineé 1995, Jednomotorové lietadlá, (6+H)	30,-
Guinea Bissau 1988, Rôzna fauna, (7)	21,-
Guinea Bissau 2001, Včely, osy...BI (6)	29,-
Guineé 1995, Jemná krásna kvetov, (6+H)	25,-
Guineé 1999, Kone, BI (9)	35,-
Kambodža 1999, Vodné živočíchy, (6+H)	25,-
Kambodža 2000, Spevavce s mapou rozšírenia, (6+H)	33,-
Kirgizstan 1995, Miestna fauna, (7 + H)	33,-
Kongo 1999, Slony, BI (9)	35,-
Kongo 1999, Orchidey, (6+H)	25,-
Kórea 1976, Lokomotívy PL (7 + K)	20,-
Kórea 1982, 100. výr. narodenia Picassa (6+H)	28,-
Kórea 1987, Požiarnicke autá (4)	12,-
Kórea 1991, Panda (6+H)	30,-
Kórea 1991, Huby (5)	15,-

Kórea 1991, Huby, PL (2x 5)	25,-
Kórea 1991, Vodné vtáky - brodivé PL (6)	18,-
Kuba 1995, Vtáctvo na ostr. „Cayo Coco“ (6)	18,-
Kuba 2002, Vodné vtáctvo (5 + H)	27,-
Kuba 2002, Huby (5)	12,-
Laos 1986, Kaktusy (6)	18,-
Laos 1988, Pravek (5)	16,-
Laos 1995, Pravek (5)	18,-
Libéria 1955, Rôzne kvety (6)	15,-
Libéria 1957, Pomoc deťom (6)	12,-
Libéria 1971, Svetový zjazd skautov v Japonsku BI	12,-
Libéria 1971, Rodičovstvo zvierat H	12,-
Libéria 1972, Hist. plachet. „Victory“ - 1765 (H)	12,-
Libéria 1973, Hist. lok. - Švajčiarsko H	12,-
Libéria 1976, A. G. Bell - 100 r. telefónu (H)	12,-

Libéria 1977, Chránené vtáky H	12,-
Libéria 1978, MS vo futbale Argentína '78 I. (6)	18,-
Libéria 1978, MS vo futbale Argentína '78 II. (6)	22,-
Libéria 1983, Umenie - Rafael (6)	22,-
Libéria 1984, Umenie - P. P. Rubens (6)	22,-
Mauretánia 2003, Ochrana prírody BI (3)	25,-
Mauretánia 2003, Prírodné rezervácie BI (2)	22,-
Mauretánia 2003, Prírodné rezervácie I BI (9)	35,-
Niger 1999, Krokodýle I, BI (3)	19,-
Niger 1999, Krokodýle II, BI (3)	19,-
Niger 1999, Mačkovité dravce, BI (9)	35,-
Rwanda 2003, Hady BI (6) + H	38,-
R.d.e Côte d'Ivoire 2003, Pravek PL (3)	25,-
R.d.e Côte d'Ivoire 2003, Ochr.prírody BI (3)	25,-
R.d.e Côte d'Ivoire 2003, Národ.parky BI (2)	22,-
Rusko 2000, LOH Sydney 2000 (3)	12,-
S.Tomé e Príncipe 1995, Psy BI (9) + 4H	65,-
Tadžikistan, Praveká fauna (8)	18,-
Tanzánia 1999, Kone I, BI (3)	19,-

APRÍLOVÁ PONUKA FIRMY ZBERATEĽ

Tanzánia 1999, Kone II, BI (3)	19,-
Tanzánia 1999, Medvede, BI (9)	35,-
Togo 1999, Ďalšie druhy orchideí (6+H)	25,-
Um al Quiwain 1971, Morská fauna a flóra (8)	25,-
Vietnam 1988, Vtáky (8)	24,-
Vietnam 1988, Flóra (8)	24,-
Vietnam 1988, Vodné vtáky (6)	12,-

Zásobníky na známky, havidky

Zásobník Lindner, A 4, čierne listy,	
16-listový	490,-
- „ - 30-listový	870,-
Zásobník s logom Slovenskej pošty,	
formát A 4, biele listy, 8-listový	190,-
Havidky čierne, šírka 28, 31, 35, 39,	
43, 48, 59, 60, 75 a 90 mm	- balíček 60,-
Havidky čierne na PL:	
ležaté, veľkosť 175x120mm	- ks 15,-
stojaté, veľkosť 115x 175mm	- ks 15,-
Havidky biele, šírka 32, 50, 60 mm	- balíček 60,-
Havidky biele na PL:	
ležaté, veľkosť 175x120mm	- ks 15,-
stojaté, veľkosť 120x175mm	- ks 15,-

Zásobníky na mince

Zásobník 10-listový, možnosť doplnenia listov (3 alebo 4 otvory)	365,-
Náhradné listy	
12-okienkové 55x53 mm	- 1 list 30,-
20-okienkové 41x42 mm	- 1 list 33,-
30-okienkové 31x35 mm	- 1 list 35,-

Skušobná UV - lampa SIGMA

Stolné prevedenie so zapojením na sieť 220 V	
- rozozná, ktoré známky sú tlačené na luminiscenčnom a ktoré na bežnom papieri, odhalí falošné bankovky	570,-
UV – lampa na batérie, ručná	520,-

Katalógy nové

Špecializované netto katalógy ZBERATEĽ – SLOVENSKO

(známky, celiny, FDC, COB, CDV, NL, ZZ, CSO, CM, PT):

Roky 1993-1994	58,-
Roky 1995-1996	68,-
Roky 1997-1998	58,-
Rok 1999	29,-
Roky 2000-2001	58,-
Rok 2002	44,-
Rok 2003	58,-
Rok 2004	38,-

Pri kúpe všetkých 8 ks katalógov len za 360,-

Novotný: Mince Jozefa I. 1705-1711 a Františka II.- Rákocziho 1703-1711	195,-
Novotný: Mince Karla VI. 1711-1740, I.vydanie	265,-
Novotný: MINCE MÁRIE TERÉZIE 1740-1780 (II.doplnené vydanie 2001)	235,-
Novotný: Mince Františka Lotrinského (1745-67), (1766-80)	250,-
Novotný: Mince Jozefa II 1765-1790 a Leopolda II 1790-1792	240,-
Novotný: Mince Františka I. 1792-1835	185,-
Novotný: Mince a korunovačné medaily Ferdinanda V. (1835-1848)	135,-
Novotný: Mince Františka Jozefa I.(1848-1916	235,-
Novotný-Moulis: Papierové platidlá ČSR, ČR a SR 1918-1998, farebný	297,-
Novotný-Moulis: Papierové platidlá ČSR, ČR a SR 1918-1998, farebný, vydanie 2004	330,-
Novotný-Moulis: Mince ČSR 1918-1992, ČR a SR 1993-2004	295,-

Obaly na albumové listy

Formát A 4 (tzv. Euroobal) - 10 ks	15,-
------------------------------------	------

Filatelistické nálepky

Nálepky firmy LINDNER (1000 ks) - balíček	á 64,-
---	--------

APRÍLOVÁ PONUKA FIRMY ZBERATEĽ

Albumové listy Zberateľ SLOVENSKO				
	I.časť		II.časť	
	BZ	Z	BZ	Z
Ročník 1993	19,-	75,-	32,-	120,-
Ročník 1994	19,-	75,-	48,-	185,-
Ročník 1995	22,-	75,-	48,-	175,-
Ročník 1996	22,-	75,-	54,-	195,-
Ročník 1997	22,-	75,-	53,-	220,-
Ročník 1998	22,-	75,-	53,-	220,-
Ročník 1999	21,-	75,-	59,-	245,-
Ročník 2000	17,-	65,-	48,-	185,-
Ročník 2001	32,-	95,-	48,-	215,-
Ročník 2002	22,-	75,-	75,-	285,-
Ročník 2003	28,-	85,-	80,-	305,-
Ročník 2004	17,-	65,-	53,-	220,-

Súbory jednotlivých ročníkov tvoria albumové listy:
I.časť : základné známky a hárčeky,
II.časť : PL, varianty kuponov a známky z hárčekov

Pri objednávaní prosíme vždy uviesť požadovaný ročník, jeho časť (I. alebo II.) a formát (Pofis alebo A 4) !
V prípade záujmu o všetky listy, treba objednať obidve časti súboru (I.+ II.) pretože II. časť listy z prvej časti neobsahuje !

Listy ponúkame vo vyhotovení bez zasklenia (BZ) a zasklené (Z).

Formáty listov: Pofis a A 4.
 Ceny oboch formátov sú rovnaké!

Albumové listy ČESKÁ REPUBLIKA		
	BZ	Z
Ročník 1998	155,-	485,-
Ročník 1999	185,-	490,-
Ročník 2000	190,-	495,-
Ročník 2001	195,-	525,-
Ročník 2002	185,-	515,-
Ročník 2003	220,-	740,-
Ročník 2004	180,-	550,-

Formáty albumových listov ČR:
 Ročník 1999 len formát Pofis, ročníky 2000 - 2002 formát Pofis aj A 4 (cena rovnaká).

Ponúkame albumové listy formátu Pofis aj formátu A 4:

- s nápisom SLOVENSKO á 5,-
- bez nápisu á 4,-
- so štvorcovou podtláčou (len formát Pofis) á 4,-

Albumové listy Zberateľ ČESKOSLOVENSKO				
Formát Pofis aj A4 - cena rovnaká !	I.časť		II.časť	
	BZ	Z	BZ	Z
Ročník 1990	34,-	115,-	48,-	195,-
Ročník 1991	24,-	85,-	68,-	265,-
Ročník 1992	24,-	85,-	52,-	210,-

Albumové listy Zberateľ ČESKOSLOVENSKO				
Formát len A4	I.časť		II.časť	
	BZ	Z	BZ	Z
Ročník 1985	62,-	205,-	75,-	275,-
Ročník 1986	42,-	135,-	110,-	355,-
Ročník 1987	38,-	125,-	90,-	345,-
Ročník 1988	65,-	215,-	80,-	295,-
Ročník 1989	42,-	135,-	46,-	165,-

Pinzety a lupy

- Pinzeta Prinz-Solingen (špicatá, lopatkovitá alebo okrúhla) 85,-
- Pinzeta Lindner (špicatá lopatkovitá alebo okrúhla) 85,-
- Pinzeta Lindner, lopatkovitá zahnutá 155,-
- Pinzeta lopatkovitá alebo špicatá, ale dlhá 150 mm 260,-
- Lupa Ø 60 mm, zväčšuje 2x + šošovka 5x 95,-
- Lupa Ø 20 mm v kovovom puzdre, zasúvacia, zväčšuje 10x 395,-

Katalógy použité

- Michel Deutschland Spezial 1994, používaný 260,-
- Michel Karibské ostrovy 2000, zachovalý 1250,-
- Philex Západná Európa 1985, celofarebný 480,-
- Trojan Privátni prítisky na československých a českých celinách 1945-1996, zachovalý 350,-
- Trojan Československo 1918-1992, Česká republika 1993-1994, málo používaný 220,-

mini Bazár

Dobré za dobré ceny • Príležitostná ponuka zberateľského materiálu a pomôcok • Objednávky vybavíme v došlom poradí za dodacích podmienok firmy ZBERATEĽ - pozri na 2. strane

- 047 • Š. Kassay, B. Pásztor: Košické známky, monografia z r. 1971, zachovalé v bezvadnom stave → 90,-
- 048 • Zásobník A4 Pofis, 16-listový, čierne listy, tvrdý obal, zachovalý → 390,-
- 049 • Zásobník A4 Pofis, 12-listový, čierne listy, tvrdý obal, zachovalý → 320,-
- 050 • Zásobník A4 Pofis, 8-listový, čierne listy, tvrdý obal, zachovalý → 260,-

APRÍLOVÁ PONUKA FIRMY ZBERATEĽ

Ukážky
z dnešnej
ponuky
námetových
emisí ☺
(str.42-43)

JEUX OLYMPIQUES "ATLANTA '96"

APRÍLOVÁ PONUKA FIRMY ZBERATEĽ

Ukážky z dnešnej ponuky námetových emisií ★★ (str.41)

